

НАГОЛОС

БУКОВЕЛЬ:
НАТХНЕННЯ

стор. 4-5

ЛІТЕРАТУРА

ТВОРЧІ
МАНДРИ

стор. 11

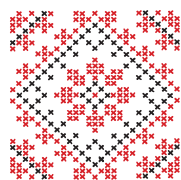
МИТЬ
ПОЕЗІЇ

ПЕРЕКЛАДИ
З ГРЕЦЬКОЇ

стор. 14

Загальнодержавна українська газета

КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ

№40 | 5 жовтня 2018

Заснована

Хоткевичем

ISSN 2519-4429

**«КРОПИВНИЦЬКИЙ-2018».
ЗАБРОНЬОВАНО!**

стор. 12-13

НАШ ІНДЕКС 60969

ПЕРЕДПЛАТНА ЦІНА НА 2019 РІК: 6 МІСЯЦІВ - 210,42 ГРН; 12 МІСЯЦІВ - 420,84 ГРН

Віктор БРОНЮК та Юрій ПІК в день відкриття фестивалю «Кропфест»

ДЕЩО З ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНОСТІ ПАВЛА СКОРОПАДСЬКОГО ТА ЙОГО РОДИНИ В ЕМІГРАЦІЇ

Знайомство директора Музею гетьманства Галини Ярової з донькою Павла Скоропадського, гетьманівною Оленою, збагатило музей чималою колекцією речей з родинного зібрання Скоропадських, а згодом – і зі збірку прихильників гетьманського руху.

Речі та матеріали надходили від Голови Української Гетьманської організації Америки Любомира Бея; від Ніни і Богдана Марченків, що мешкають у Великобританії (Богдан Марченко – син гетьманця, професора Івана Марченка); від Юрія Терещенка, голови Всеукраїнської громадської організації «Союзу гетьманців-державників», якому їх передав Любомир Бей; від сестер Вікторії і Маріани Вакуловських з Філадельфії, батько, дядько та дід яких були гетьманцями. У 2009 році колекція поповнилася частиною документів і матеріалів канцелярії Гетьманської Управи Союзу Гетьманців-Державників Павла Скоропадського, розсекречених Службою Зовнішньої Розвідки України. На основі цієї колекції ознайомимо читачів з окремими подіями в житті й діяльності Павла Скоропадського та його родини після виходу з України.

У 1921 році родина Скоропадських повертається до Німеччини, де починає нове життя у Ванзее поблизу Берліна. Подруга дитинства Олександри Петрівни Скоропадської, художниця Ольга Мордвінова, яка у 1920-х роках жила в домі Скоропадських, зробила свій внесок у створення інтер'єру. Зі світлин старовинних портретів гетьманів, які у Тростянецькому маєтку діда Павла Петровича сфотографувала його дружина, Мордвінова на замовлення Скоропадського написала живописні портрети. У 2004 році Олена Отт-Скоропадська подарувала ці портрети Музею гетьманства, і зараз вони прикрашають його експозицію. Це погрудні зображення Богдана Хмельницького, Петра Дорошенка, Івана Самойловича, Павла Полуботка, Івана Скоропадського та Данила Апостола. Також до цієї колекції належать два жіночі портрети: Наталії Розумовської та Насті Скоропадської.

Основні моменти організації та розвитку гетьманського руху в еміграції засвідчують експонати музейної колекції – книги В'ячеслава Липинського: оригінальне видання «Листи до братів-хліборобів» – Відень, 1926 (Зворотний бік титулу по центру має вклеєний білий прямокутний папірець, на якому напис від руки: «З огляду на те, що Музей Гетьманства присвячує своє існування ідеям Гетьманату, дарую цей оригінальний випуск «Листи

до братів-хліборобів» В'ячеслава Липинського. Любомир Бей, голова УГО-А. Дітройт, 2005 року) та книга «Україна на переломі (1657–1659). Замітки до історії українського державного будівництва в XVII-ім столітті» – Філадельфія, Пенсильванія: Східно-Європ. дослід. ін-т ім. В.К. Липинського, 1991. Є в колекції і особиста печатка гетьмана Павла Скоропадського з родовим гербом, виготовлена в Берліні у 1920-х роках гравером Генріхом Гюрке.

Про військовий дух Січових організацій Америки і Канади, які визнали законним гетьманом-монархом Павла Скоропадського, розповідають дві великі світліни, що належать до музейної збірки. Це фото «Січовики 3-го Округа, Гетьманської Січової Організації в Злучених Державах. Знімка з нагоди Окружних Маневрів. Клівленд. 31.05.1931р.» та фото «1 команда 3 дивізіону Гетьманської Січової Організації в Злучених Державах. Клівленд. 12.04.1931р.».

У Музеї гетьманства зберігаються предмети, що розповідають про діяльність Союзу Гетьманців-Державників (СГД) – це україномовне публіцистичне видання «На відсіч», ч. 12–13, липень–серпень, 1940, та «На відсіч!», ч. 8–9, 1940 (Редакційна колегія у Берліні). Також зберігається в музеї Альманах «Український державник», Берлін, 1943 рік, у якому надруковані промова Павла Скоропадського, статті Б. Гомзина, М. Плечко, Д. Чижевського, О. Губчака.

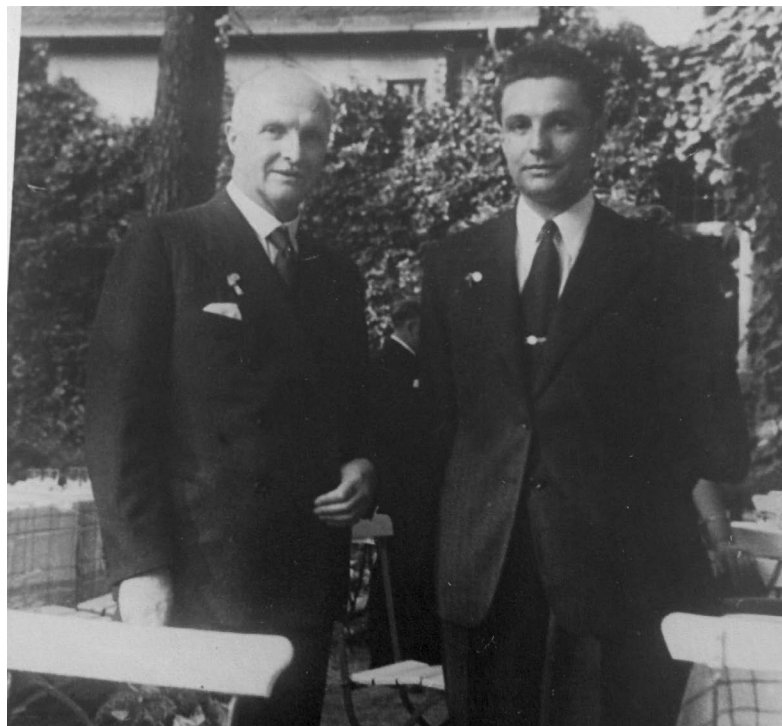
Прикладом контактів гетьмана з окремими гетьманцями є лист Павла Петровича від 04.08.1943 до інженера П. Веселовського, у якому висловлена подяка за підго-

Елізавета Скоропадська, донька Павла Скоропадського Ванзее, Німеччина, 1939 р.

товку до ювілейних святкувань та ініціативу у встановленні стосунків з робітниками України і побажання подальших успіхів. Лист надрукований на машинці, внизу рукописний підпис гетьмана. У лівому верхньому куті листа – вензель Павла Скоропадського з ініціалами «П.С.», у верхній правій частині – тиснення з адресою: «Berlin-Wannsee, Alsenstr.17», нижче дата – «4.8.1943».

Стосунки гетьмана Павла Скоропадського із сином, гетьманцем Данилом, ілюструє їхнє листування. Це два листи від 25.09.1938 року та 14.02.1939 року, в яких продемонстроване спілкування, з одного боку – двох державників-одномумців, з іншого – люблячого батька з сином. Обидва листи українськомовні, надруковані на друкарській машинці, з власноручним підписом гетьмана внизу.

Павло Скоропадський з сином Данилом

Керівництво гетьманським рухом після смерті Павла Скоропадського перебрала його дружина Олександра Петрівна як регент, до моменту передачі синові, який на той час мешкав у Великій Британії. У музейній збірці матеріалів Скоропадських є лист гетьманової Олександри від 18.05.1949 року до інженера П. Запорожця (Детроїт, США) з висловлюванням подяки за лист і збір коштів на будівництво усипальниці в пам'ять покійного гетьмана Павла Скоропадського. Текст друкований на машинці, внизу з рукописним підписом. (З різних причин усипальниця так і не була побудована).

Під час мешкання у Ванзее Олександра Петрівна у вільний час шила й вишивала. Цих видів творчості були навчені і її дівчата. Серед матеріалів Скоропадських у музеї є власноручно пошитий нею футляр для особистої печатки гетьмана, вишита сорочка для доньки Олени, малюнки – зразки для вишивання: «Пернач», «Гетьманська шапка», «Тризуб» та інші малюнки з рослинними орнаментами.

Офіційно Олександра Петрівна передала керівництво Гетьманським рухом синові Данилу в жовтні 1948 року, в день свого 70-річчя. З цього часу провідником Союзу Гетьманців Державників і світового Гетьманського Руху став Гетьман Данило.

Найяскравішим моментом діяльності гетьманця Данила була його поїздка у вересні 1937 року до гетьманських організацій США і Канади. Чикаго, Детройт, Філадельфія, Нью-Йорк, Торонто, Оттава, Монреаль, інші міста – чотири напружених місяці виступів із промовами перед сотнями українських емігрантів, візитів до церковних достойників, спілкування в середовищі гетьманців. Ця подорож детально описана в книзі «За Україну» (упорядник Ісаїв І. Едмонтон, 1938), яка також є в музейній колекції. Про роботу Української гетьманської організації в Америці свідчить нумератор цієї організації, який надійшов до музейної колекції у 2008 році від Любомира Бея через Юрія Терещенка.

У матеріалах музейної збірки Скоропадських є лист гетьманця Данила від 22.03.1948 до поселенців табору переміщених осіб Гайдену (Німеччина), що засвідчує його зв'язки з українцями, які опинилися в Німеччині після Другої Світової війни.

Лондонський період життя гетьманця представлений у колекції такими речами: газета «Ранок» – орган української консервативно-державницької думки (Лондон, 31.10.1953 р., наявні 1-а і 2-а сторінки, на другій сторінці газети – стаття М. Вайди «Гетьманець

Данило у Філадельфії»); машинка друкарська Його Світлості Пана Гетьманця Данила Скоропадського (марки Continental, у шкіряному футлярі); люлька гетьманця Данила; підставка для листів; течка для піжами.

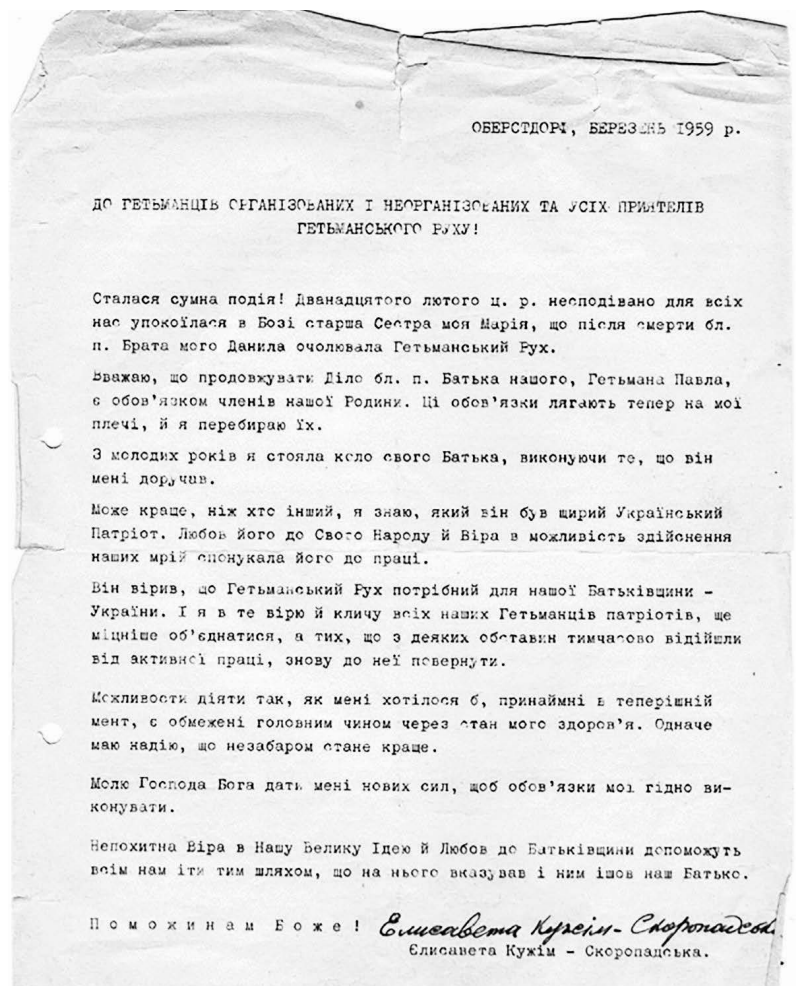
23 лютого 1957 року, за десять днів до заручин з Галиною Мельник-Калужинською, Данило Скоропадський помер за нез'ясованих обставин. Цей трагічний момент для родини Скоропадських і всього гетьманського руху висвітлений у серії фотографій, що є у колекції.

Після передчасної смерті Данила керівництво СГД перейшло до Марії Монтрезор-Скоропадської, найстаршої доньки Скоропадських. Головою Гетьманського руху Марія Павлівна була два роки, до 12 лютого 1959 року, коли її не стало. Серед матеріалів музейної колекції, що засвідчують діяльність гетьманівни Марії у СГД, є картка пошта з текстом листа Марії Монтрезор-Скоропадської до професора Івана Марченка, крайового начальника СГД у Великій Британії, про надання онуці професора ікони Божої Матері часів княжої доби, яку авторка знайшла в Оберстдорфі. У листі зазначено дату «25.05.1958» і місце – «Оберстдорф».

Після смерті гетьманівни Марії керівництво Союзом Гетьманців Державників перейшло до молодшої дочки Павла і Олександри Скоропадських – Елізавети. У фондовій збірці музею є лист гетьманівни Елізавети Кужім-Скоропадської до всіх учасників Гетьманського руху з повідомленням про смерть сестри Марії і про перебрання обов'язків Голови гетьманського руху на себе. (Березень, 1959 р.). Лист друкований на машинці з рукописним підписом.

Після від'їзду Данила у 1937 році до Америки й Канади Елізавета переважно виконувала роль батькового секретаря. У цей час вона також вела переписку з Данилом. Про це свідчать чотири листи, які є у музейній колекції і датовані: 30.11.1937 р., (папір, рукопис); 01.03.1938 р., (папір, друк, рукопис); 06.03.1938 р., (папір, друк, рукопис); 10.03.1938 р. (папір, друк, рукопис).

З 1945-го до кінця життя (1975 року) Елізавета Скоропадська жила в Оберстдорфі. Маючи схильність до образотворчого мистецтва (скульптор за освітою), Елізавета з усіх дочок чи не найбільше, як і її мати, вишивала. Свідченням цього є мистецьки досконало вишита сорочка Елізавети, театральна сумочка для Ганни Мельник (дружини гетьманця Валеріана Мельника, дядька сестер Вакуловських), що є в музейній збірці Скоропадських. ▶

Лист гетьманівни Єлизавети Кужім-Скоропадської (донька) до гетьманських організацій і до усіх учасників Гетьманського руху з повідомленням про смерть сестри Марії і про переобрання обов'язків Голови Гетьманського руху на себе. Березень, 1959 р.

► Для Віктора Вакуловського (батька Вікторії та Маріанни Вакуловських), який обіймав різні посади в СГД, Єлизавета Скоропадська в Oberstdorffі замовила у шведської малярки Соні Генкель копію ікони «Покрова Пресвятої Богородиці із зображенням останнього кошового отамана Запорозької Січі Петра Калнишевського та козацької старшини», що належала гетьману Павлові Скоропадському. Нині вона в Музеї гетьманства є окрасою залу «Гетьман Павло Скоропадський та Українська держава 1918 року» як дарунок сестер Вакуловських.

Наймолодшою в родині Скоропадських була Олена, яка народилася вже в еміграції. Дитинство і юність Олени Скоропадської пройшли за участі визначних українських діячів, таких, як Дорошенко, Липинський, Мірчук, Скоропис-Йолтуховський, Кужім, що були прихильниками її батька і часто бували в домі гетьмана. Спорідненість із українською нацією Олена відчувала з дитячих років. Підтвердженням цього є дитячий український костюм Олени Павлівни – плахта і вишита мамою сорочечка, а також фото гетьманівни Оленки у цьому вбранні. Ці речі зберігаються в музейній колекції. У Музеї гетьманства зберігається також дитячий пояс, пошитий і вишитий гетьманівною Оленою у 1964 році.

Наймолодший з гетьманського роду Олені Отт-Скоропадській судилося побувати в незалежній Україні. Олена Павлівна разом зі своїм чоловіком Людвігом Оттом уперше приїхала сюди в 1991 році на запро-

шення Національної академії наук України, яку заснував її батько у 1918 році. З цього часу і до смерті (2014 р.) Україна стала центром їхнього життя.

У музейній колекції зберігаються обидва видання книги спогадів Олени Отт-Скоропадської про її життя в Німеччині та книга спогадів Павла Скоропадського про його гетьманство в Україні (Київ-Філадельфія, 1995) з особистим підписом пані Олени.

Матеріали збірки Скоропадських та гетьманського руху в колекції Музею гетьманства дають змогу визначити політичну позицію членів гетьманської родини і глибше ознайомитися з їхнім духовним світом та особистим життям. Із плином часу все особисте для кожного з членів родини Скоропадських підпорядковувалося головному в їхньому житті – служінню українській справі.

За матеріалами Музею гетьманства Мирослава ПАВЛИШИН, завідувачка відділу експозиції Музею гетьманства, м. Київ
Матеріал підготовлено за підтримки Українського культурного фонду. Позиція Українського культурного фонду може не збігатися з думкою автора

УКФ

ФІЛОКАРТІЙНІ ВІТАННЯ З АВСТРАЛІЇ

17 вересня в Музеї мистецької родини Кричевських відбувся вернісаж виставки «Філокартійні вітання з Австралії». Представлені в експозиції листівки донедавна були власністю Наталі Пошивайло-Таулер (Мельбурн, Австралія).

Так склалося, що онуку відомого опішненського гончарського подружжя Явдохи та Гаврила Пошивайлів, Наталю, доля повела до Нової Зеландії. Там її було обрано Головою Об'єднання українців Нової Зеландії. На сучасному веб-сайті Посольства України в Австралії, акредитованому і в Новій Зеландії (за сумісництвом), її зга-

дано як одну з найбільш активних представниць тамтешньої української громади. Згодом з родиною помандрувала до Австралії, де мешкає і нині.

Українкою Пані Наталя залишається навіть за тисячі кілометрів від рідної землі. Саме смуток за Полтавщиною, непереборна любов до Батьківщини спонукали її колекціонувати листівки. І не будь-які, а лише ті, які нагадували б про Україну.

Нещодавно колекцію листівок Наталя передала на постійне зберігання Музею мистецької родини Кричевських, що функціонує в структурі Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному. Деяко раніше, а саме в рік відкриття цього унікального закладу (2013), вона передала також добірку коштовних діаспорних друкованих видань, присвячених історії, літературі, мистецтву й культурі українців ХХ століття.

Новітній дарунок налічує 163 поштові листівки (на виставці експонується 156 листівок). Домінує в них українська тематика: традиційні орнаменти, репродукції творів видатних українських художників, релігійні сюжети, натюрморти з глиняним посудом чи вишиванками, бандури, народні танці тощо.

Більшість листівок приурочені до певних календарних, релі-

гійних, родинних подій («Новий рік», «Різдво», «Великдень», «День народження», «День вінчання», «День першого причастя», «День матері»). Інші – виявляють міжособистісні взаємини між членами родини, друзями, знайомими, акцентують увагу на моральних цінностях і засвідчують співпереживання («Сердечна подяка», «Скорого видужання», «Співчуття», «Найкращі побажання», «Дякую тобі!»).

Більшість експонатів виставки – це приватні поштові (Private Postal) листівки, що є результатом діяльності не офіційних державних (урядових) організацій, а приватних бізнесових видавництв, перелисти мають тексти українською та англійською мовами. Їх оформлено із застосуванням оригінальних шрифтів і традиційних орнаментів; деякі прикрашені малюнками. На окремих з них пояснено зображення.

На листівках широко представлено глиняний посуд, зокрема глечики, куманці, тарілки. Зображення ілюструють способи його декорування й можливості побутового використання. Це вказує на важливу роль народної кераміки у справі збереження національної ідентичності українців за межами Батьківщини, сприйняття її як етнічного символу української культури й України загалом.

Представники славетної родини Кричевських теж долучилися до створення художніх листівок, за основу яких брали власні твори. Зокрема на виставці представлено такі картки-репродукції творів видатної мисткині Катерини Кричевської-Росандіч. Її листівки, як і багато інших, мають надруковані підписи художника (Artist Signed). Експоновані листівки – лише дециця багатогранної видавничої творчості осередків української діаспори на різних континентах. Як мовиться, «мала штучка червінчик, а ціна велика». Справді, малюнок форматні поштові листівки, що мандрують від українця до українця, від міста до міста, від країни до країни, виконують важливу роль суспільного й етнічного комунікатора, за допомогою якого наша нація стає більш згуртованою, консолідованою, спроможною адекватно відповідати на внутрішні й зовнішні виклики часу, а отже – й безмежно існувати у просторі й часі на своїй Богом даній Землі.

Світлана КОНЮШЕНКО,
завідувач Наукового відділу виставок
Національного музею-заповідника
українського гончарства
Фото Тараса ПОШИВАЙЛА

Цього літа я побувала в селі Яблуниця, що за 30 км від Яремче. Чудове, розлоге село, насичене густими пахощами скошених трав. Дзеленчать дзвіночки, причеплені на шиях корівок.

Данута КОСТУРА

Яблуниця – це високогірний гірськолижний кліматичний курорт Карпат, розташований на території карпатського національного парку на висоті 960 м над рівнем моря. Якщо вийти на вершину гори, дорога якою веде до курорту Буковель, то відкривається невимовно мальовнича панорама трьох хребтів: Черногірського – з горами Говерла (2061 м), Петрос (2020 м); хребет Горгани з горами Синяк, Хом'як, Довбушанка (1754 м); Свидовецький хребет – Стіг (1703 м), Близниці (1883 м).

КАРПАТСЬКИЙ ДИВОКРАЙ

Яблуниця, як і вся Західна Україна, пережила на початку 90-х років минулого століття міжконфесійні «війни». Зараз усе спокійно – храм, збудований у 1895 році, перейшов

Відстань від центру Яблуниці до Буковелю – 14 км. Це – новою дорогою, яку збудували кілька років тому. А старою, яка йде через Поляницю – на півтора кілометри менше. Дороги якісні. Гарне, сучасне освітлення.

Якщо йти до Буковелю хребтом, то дорога вдвічі коротша. На вершині зустрілася з групою «приборкувачів гір» зі Львова. Вони вже поверталися з Буковелю. Їхній лічильник показував, що пройшли на той час 11 км. З Яблуниці можна дійти хребтом ближньої гори і до Ворохти. Чудовий шлях із запаморочливими краєвидами. Хребтом проходить дорога, на якій зустрічаєш бігунів, квадроциклістів, екскурсантів.

Улітку на парканах приватних будинків, готелях висять оголошення про вільні місця. Їх багато. Щоправда, на свята слід замовляти у популярних відпочинкових комплексах номери заздалегідь.

Мешканці, будинки яких віддалені від траси, розказують, що в них винаймають помешкання

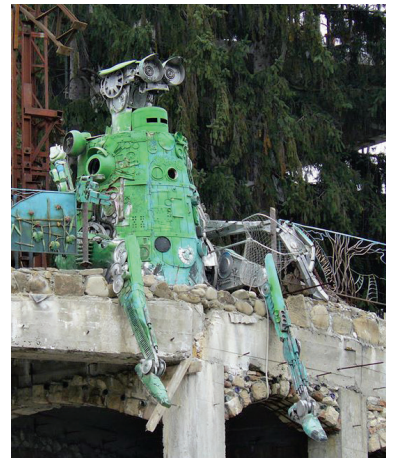
люди, яких цікавить просто гарний краєвид і спокій. Таких людей теж є чимало. Словом, за бажання можна знайти місце на будь-який смак.

БУКОВЕЛЬ

Буковель вражає розмахом набудованого і тим, що будувється зараз.

Особливе місце відпочинку влітку – «Озеро молодості», площею близько 7 га і глибиною до 15 м, збудоване у 2014 році. Обійшлося Буковелю у 5,5 млн. доларів. На його берегах – пляжі з тисячею лежаків, ліжок, м'яких диванів. Поруч – теплі басейни для дітей.

Хто хоче яскравих емоцій, може покататися на велосипеді по канатній дорозі, протягнутій через озеро на висоті 30 м, чи

Є тут і теплий басейн, розташований у СПА-комплексі VODA. Діє цілорічно. Там вам запропонують іще багато різних цікавинок.

Ми приїхали до Буковелю на День Незалежності, сподіваючись відчутти тут дух свята. Прикро, але все було так, як і в будні. Думаю, що не тільки ми це помі-

Село простягається на 12 км. До Яблуниці належить і невеличке село Вороненки, де мешкають 490 осіб. Займає площу 1113 га (Вороненки – 300 га). За словами секретарки сільської ради Ганни Бойчук, у серпні 2018 року в Яблуниці мешкали 2227 осіб (у 2007 р. – 2060 мешканців). Село дотаційне – бюджет 4 млн. 500 тис. гривень. Тут успішно функціонують бази відпочинку, але вони сплачують податки не до сільської скарбниці. Гордість Яблуниці – школа, розрахована на 400 місць. Зараз тут навчається 391 учень. Мешканці не нахваляться школою та її директоркою.

Село Вороненки має початкову школу на 25 учнів. А з п'ятого класу діти вже долають щодня по 5 км. Але це дивує хіба що приїжджих, а не місцевих – такі відстані для них звичайна річ.

У Яблуниці є дитячий садочок на 21 дитину, Будинок культури. Секретар села каже, що Яблуниця може похвалитися відданістю своїх мешканців – тут вони найменше, порівняно з іншими селами, покидають рідне село. Якщо і йдуть за кордон на заробітки, то повертаються. Молодь одружується і теж залишається жити в селі.

до греко-католицької громади, а православні збудували собі новий. У селі Вороненки діє греко-католицький храм. Тут, як і по всій Івано-Франківщині, багато капличок. Розташовані вони зазвичай на приватних територіях. Їх будують з нагоди якихось подій у родині. Але не тільки. От, скажімо, будувався храм у Яблуниці. Перенесли хрест на приватну землю. А біля нього невдовзі збудували капличку. І люди самі почали її наповнювати іконами, рушниками.

У Яблуниці триває велике будівництво – господарі, садиби яких стоять поблизу траси, розширюють свої будинки чи будують нові – курорт Буковель додає попиту на житло. Будують переважно своїми силами. Ліси Яблуниці входять є заповідною зоною. Людям роздали по кілька гектарів лісів із пасовиськами. Переважно цінність цих ділянок зводиться до можливості запасти сіно на зиму. Сіно для господарів корівок – це так само, як пшениця для господарів на рівнині. Дерев ж власники лісів не мають права самостійно зрубувати. Та, на жаль, для деяких спритників, за словами мешканців, це поширений вид заробітку.

стрибнути з мотузкою з 28-метрової висоти. А ще нестися на «летючому матраці», який безжально тягне за собою водний мотоцикліст.

тили, а й сотні гостей, які приїхали на курорт у ці святкові дні. Мабуть, керівники курорту забули, що, коли б Україна 27 років тому не оголосила про свою Незалежність, вони навряд чи змогли б побудувати таке місце відпочинку. Саме Незалежності вони мусять дякувати за можливість прожати себе.

Особливе місце посідає дитячий оздоровчий табір Буковель-Артек, який з Криму перебрався у Прикарпаття. Курорт наповнений дитячими голосами і сміхом. Котеджі, з яких, власне, і починався курорт, улітку віддають дітям. Ще в Артеку є і наметове містечко, і дорогий готель.

Піднявшись підйомником на гору, побачила кілька груп буковельців-артеківців. Діти – з усієї України. Вони захоплено милувалися краєвидами, фотографувалися. Веселі, щасливі, наповнені враженнями. Думається, що це заслуга і їхніх вихователів. Із двома – дівчиною і хлопцем – перекинулися фразами. Ввічливі, усміхнені, з гарною українською мовою молоді люди. Такі притягують до себе, викликають довіру.

Карпатський курорт вражає і манить до себе туристів.

Нещодавно на карпатському курорті Буковель відбувся медіафестиваль «Буковель. Натхнення», організований Українським журналістським фондом. Цей творчий форум, у якому взяли участь понад 200 журналістів з усієї країни, відбувся під гаслом «Прагни до вершин!» – до вершин у житті, творчості, громадській активності.

Євген БУКЕТ

Центральною подією фестивалю було оголошення переможців конкурсу журналістських матеріалів «Поспішай творити добро», організованого Українським журналістським фондом спільно

НАТХНЕННІ В БУКОВЕЛІ

Переможці творчих конкурсів

Після семінару «У чому переваги та сила об'єднання журналістів? Досвід первинних та регіональних організацій НСЖУ»

з «Благодійним фондом Олександра Шевченка» та урочисте нагородження переможців творчих конкурсів Національної спілки журналістів України.

Конкурс, присвячений благодійності і благодійникам, тривав з 1 квітня до 1 вересня у двох номінаціях: матеріал у друкованому ЗМІ та онлайн-публікація. У кожній з номінацій були визначені 1-е, 2-е та 3-є місця, але інтригу – хто став переможцем – організатори тримали до останнього, запросивши всіх учасників узяти активну участь

у фестивалі «Буковель. Натхнення».

Медіафорум тривав три дні на трьох різних тематичних майданчиках. Можна було послухати тематичні лекції, взяти активну участь у круглих столах, тренінгах і майстер-класах чи поспілкуватися з непересічними творчими особистостями у «Літературній вітальні». До обговорення журналістам були запропоновані такі теми: «Журналістське розслідування», «PR-розкрутка інформаційних ресурсів», «У чому переваги та сила об'єднання жур-

налістів? Досвід первинних та регіональних організацій НСЖУ», «Як розвивати сайт місцевої газети», «Мультимедіа для сайтів місцевих газет: як це робиться», «Практика підготовки матеріалів про збройний конфлікт на сході України», «Вікіпедія: вільні ліцензії в друкованих ЗМІ», «Соціальна журналістика: як зробити тему популярною?», «Майбутнє друкованих ЗМІ – інтернет ЗМІ» та «Як не згоріти на роботі і де шукати натхнення».

Важливість окреслених тем можна продемонструвати власним прикладом. Уже через два дні після повернення з фестивалю редактор журналу «Слово честі» – друкованого часопису Національної гвардії України, підполковник Валерія Агібалова підписала дозвіл на розміщення pdf-архіву журналу на Вікісховищі. Це стало можливим після прочитаної мною лекції «Вікіпедія: вільні ліцензії в друкованих ЗМІ», де на прикладі газети «Культура і життя» було показано всі переваги вільного ліцензування періодики. Колег з інших видань зацікавили можливості безкоштовного розміщення електронних підшивок газет і журналів та використання матеріалів з них для оформлення статей вільної

багатомовної інтернет-енциклопедії Вікіпедії.

Лише після того, як програму було вичерпано, усі зібралися на церемонію нагородження.

У номінації «Друковані ЗМІ» перемогу здобув Едуард Залуський («Місто вечірне», м. Володимир-Волинський). Головний приз – путівку в Буковель на 6 днів для 4-х представників редакції – отримав і переможець у номінації «Електронні ЗМІ» – Тарас Хотимчук («Твій вибір», м. Луцьк).

Конкурс – конкурсом, але найбільше уваги було привернуто до того, хто став цьогоріч «Жур-

нації, що передбачає висвітлення заходів відсічі й стримування збройної агресії Російської Федерації».

Первинна організація НСЖУ Токмацької міськрайонної газети «Таврія» (Запорізька область) стала переможцем творчих конкурсів НСЖУ завдяки активній роботі: від навчання молодих кадрів до акцій допомоги землякам. Спеціальну відзнаку творчих конкурсів НСЖУ отримала Полтавська обласна організація Спілки: тут накопичено досвід організації серії тренінгів з питань фізичної безпеки колег та із сучасних інструментів просування медіа.

Якісне проведення заходу стало можливим завдяки співпраці багатьох організацій. Окрім

Під час лекції «Вікіпедія: вільні ліцензії в друкованих ЗМІ»

налістом року». Це – Василь Богдан, який отримав відзнаку за суспільно важливі публікації в газеті «Україна молода» та інших виданнях. Серед переможців і нагороджених спеціальними відзнаками НСЖУ: підполковник Галина Жолтікова (журнал «Військо України»), підполковник Тетяна Мороз (газета «Народна армія»), автор і ведуча телепрограми «Бастіони» Марина Тепленко (Вінниця), старший лейтенант Іван Пальошка (журнал «Слово честі»). Вони активно подавали свої матеріали в номі-

вищезгаданих, вагомий внесок у наповнення програми фестивалю зробив благодійний фонд «Журналістська ініціатива» (президент – Людмила Мех). Зокрема активіст фонду, секретар НСЖУ Сергій Шевченко був модератором «Літературної вітальні». До неї завітали творчі люди, які презентували власні книжки та видання, які вони редагують. Серед них Сергій Пущенко – художник із Харкова, автор альбому живопису, графіки та світлин «Портрети добровольців на війні» – переможець у спілчанському творчому конкурсі в номінації «Журналістська акція». Власні книжки публіцистики, художньої прози, поезії презентували журналісти й письменники Павло Куц і Сергій Шевченко (Київ), Михайло Калініченко (Черкаси), Володимир Ісаєв (Рівне). Я презентував №3 журналу «Українська культура» та книжку «Іван Бондаренко – останній полковник Коліївщини».

Мальовнича природа Буковелю надихала на нові звершення, проекти, генерувала творчі ідеї. Медіафестиваль «Буковель. Натхнення» цілком виправдав свою назву і мету. Організатори запевняють, що захід стане щорічним, адже Буковель вартий того, щоб повертатися до нього знову й знову.

Фото Вікторії БУКЕТ

Продовження.

Початок №17-24, 26, 28-30, 33-39

Дмитро ЧОБИТ

ПОЛЬСЬКІ ТА РОСІЙСЬКІ ЗАХИАННЯ НА УКРАЇНУ

Польсько-російський симбіоз

У політичному звіті ОУН-УПА за січень-лютий 1944 року причину українсько-польського конфлікту пояснюють тим, що польська сторона «намагається здобути і закріпити ЗУЗ (західноукраїнські землі ДЧ.) за Польщею. Для них Польща без Львова не існує. Українство нищать не тільки власними силами, але й використовують в тій цілі і німців, і большевицьких партизан». Підкреслювалося, що таке особливо активно діється на Золочівщині та Брідщині. (Польсько-українські стосунки в 1942-1947 роках у документах ОУН та УПА. – Книга I. – Львів, 2011. – С.476). Ціком розуміло, що вищенаведене, передовсім, стосувалося Гути Пеняцької – найбільшого осередку польського збройного опору і радянських партизанів у краї. Дуже цікавим є і таке пояснення звіту: «Поляки навіть з незагрозованих територій утікають до більших міст або на захід. Треба підчеркнути, що польський селянин не чується господарем – паном на українській землі. Він уже при малій небезпеці покидає господарку і виїждить у Польщу, документиючи тим, що є зайдою, а не господарем на українській землі». (Там само. – С.476).

Як бачимо, саме безвідповідальні та цинічні настанови польського уряду в еміграції розпалювали міжнародну ворожнечу та призвели до гострого протистояння поляків і українців на західноукраїнських землях, у тому числі й на Брідщині.

Дискусії чи полеміка між поляками й українцями на політичні та культурологічні теми часто закінчувалися терористичними актами – вбивства у сусідньому з Гутою Пеняцькою селі Ясеніві українських родин Ваврівих, Вікторських та отця М.Балюти про таке виразно свідчать.

Нам невідомо про жоден бій польської Армії Крайової, або польського підпілля Брідщини з німецькими окупантами. Польські бойовики тут воювали лише з українськими селянами та здійснювали терористичні акти над українцями. Так було і в сусідніх Золочівщині, Бусьчині та Радехівщині. Союзниками поляків у боротьбі з українцями виступили радянські партизани, яскравий тому приклад – Гута Пеняцька.

Засліплені ворожістю до українського національного визвольного руху керівники польського підпілля, не без згоди та відома польського уряду в Лондоні, дуже легко пішли на співпрацю із своїми вчорашніми ворогами – радянською владою та її збройними формуваннями червоних партизанів. Гута Пеняцька – один з найяскравіших прикладів такого дивного, на перший погляд симбіозу. Причини антиукраїнського союзу пояснюються дуже просто – і в польського емігрантського, і в

радянського урядів на західноукраїнських землях головною проблемою стали Організація Українських Націоналістів (ОУН) та створена нею Українська Повстанська Армія (УПА), які ставили перед собою світлу і величну мету – здобуття Україною Незалежності і проголошення Самостійної Соборної Української Держави (ССУД) на усіх етнічних землях українського народу. Українці боролися на своїй споконвічній землі за свою свободу і незалежність, вони не зазімали на жодну п'ядь ні польських етнічних, ні російських земель, але ні польський, ні радянський режими не бажали їм уступати жодного клаптика загарбаної та окупованої української території. І польські, і російські окупанти прагнули встановити свій контроль над українською землею і далі тримати у ярмі неволі українців. Організаційні структури ОУН та УПА чинили окупаційним намірам і діям польського та російського керівництва опір. У них був зовсім інший план – побудова на українських землях Самостійної України, тобто суверенної держави, незалежної ні від Польщі, ні від Росії. У цьому полягла головна причина протистояння і кривавого братовбивства.

Але в українсько-польському протистоянні 40-х років ХХ століття є

один дуже суттєвий момент. Українці воювали на своїй споконвічній землі за свою свободу і незалежність своєї країни – України. А за, що боролися поляки вкупі з росіянами на українській землі?

Обґрунтування польських претензій на українські землі

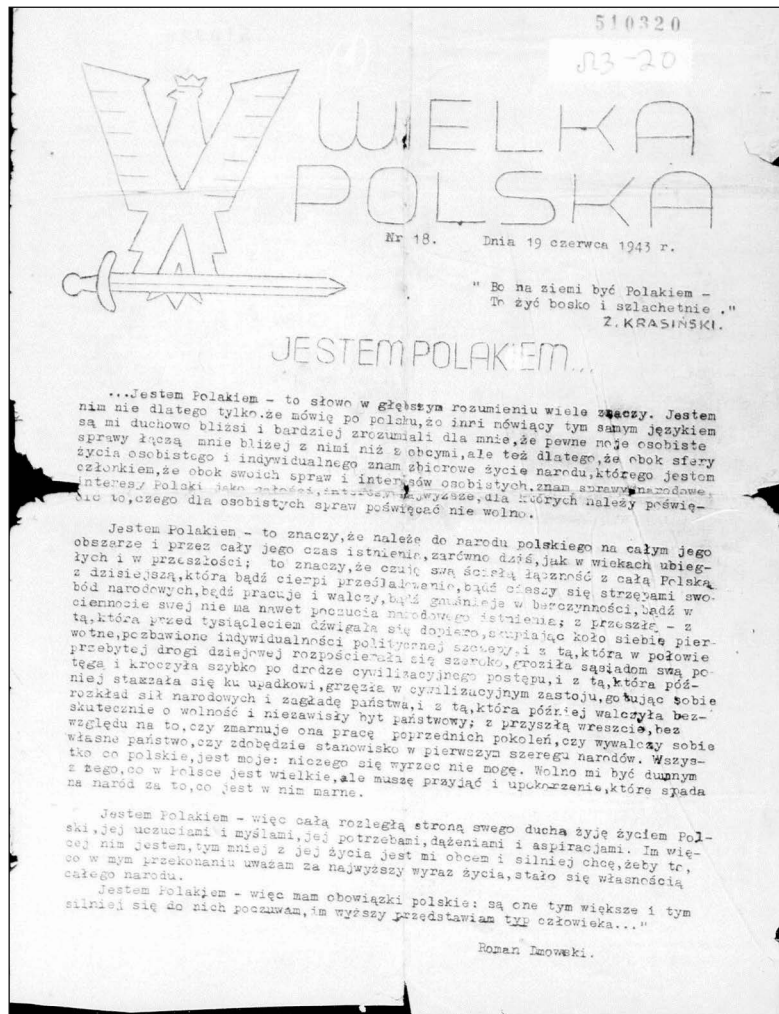
Дуже цікавим і повчальним є обґрунтування польських територіальних претензій на українські землі та заперечення можливості створення Незалежної України. Освітлення з статті «Українці» («Українці») з газети «Wielka Polska» («Велика Польща») від 19 червня 1943 року, яка поширювалася польським підпіллям.

«Можна сказати що в Росії українців немає, хоч одна із складових частин Росії називається Україна».

«Ті землі (Західної України Д.Ч.) ніколи не називалися Україною, а однак є люди, що називають себе українцями та мріють про якусь українську державу».

«Україна – це німецьке баламуцтво плюс кілька десятків українських діячів, вихованих і витрєсованих в німецькій школі, давніше австрійській, а тепер гітлерівській».

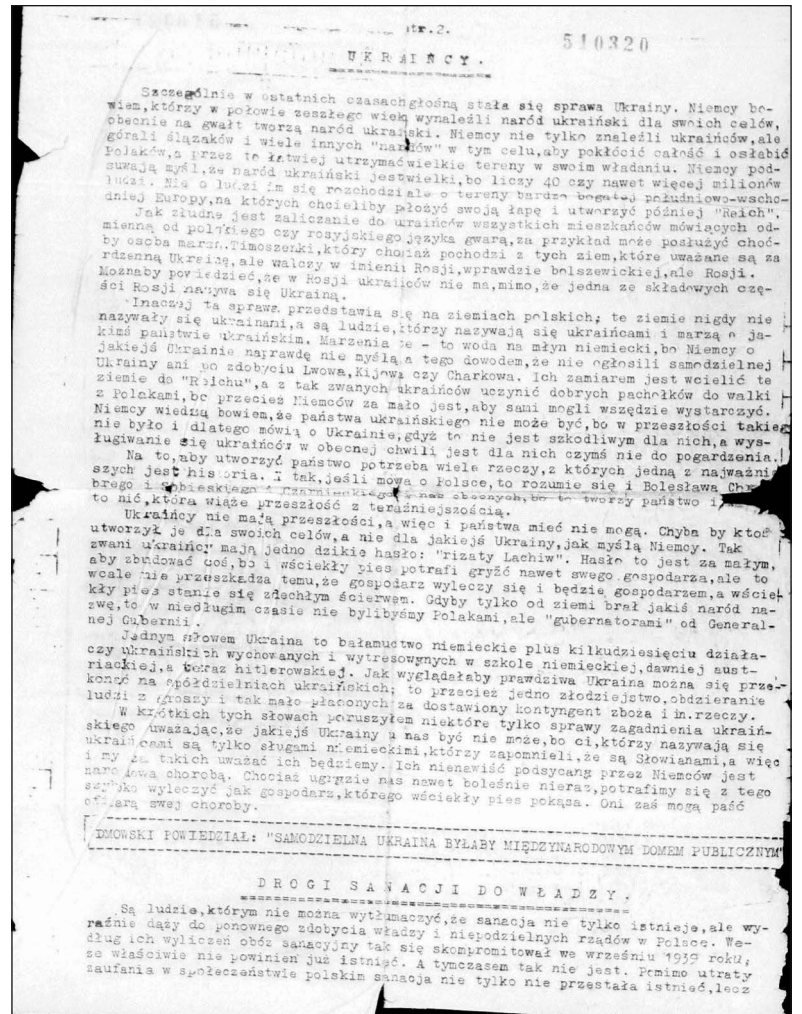
«Самостійна Україна» була б міжнародним публічним домом».

Польське видання «WIELKA POLSKA». 19.06.1943. NR 18. Пропагандивні статті про велич польського народу та антипропаганда про українців

ТРАГЕДІЯ ГУТИ ПЕНЯЦЬКОЇ

ПРИЧИНИ, ПЕРЕБІГ, НАСЛІДКИ

Наведені цитати взяті із звіту УПА за 1944 рік «Про антиукраїнську діяльність польського населення Західної України». Далі у звіті зазначено: «Майже всі польські підпільні видання пишуть в стилі «Велькой Польскі», майже всі не визнають існування українського народу та посередньо, а то й безпосередньо цюють до мордів українського населення».

Не улягає ніякому сумніву, що все це робота польських еміграційних підбурювачів та зведених ними елементів, йде рівно на шкоду польської меншини на ЗУЗ (західноукраїнських землях Д.Ч.). Це рівночасно пряма робота на користь Москви і Берліна. (Польсько-українські стосунки в 1942-1947 роках. – Т.І. – С.693-695).

Таким чином, наведені вище кілька антиукраїнських тез не є випадковими – вони склали ланки великодержавної кампанії, яку проводило на Західній Україні, кероване з Лондона, польське, шовіністично налаштоване, підпілля. І так було не лише на Брідщині.

Але чи не найбільше вражає така польська теза, що заперечує можливість створення Української незалежної держави.

«Для того, щоб створити державу, треба багато речей, з яких од-

ним з найважливіших є історія. І так, якщо йдеться про Польщу, то розуміється Болеслава Хороброго, Собеського, Чарнецького і нас сучасників, - бо це твердить нарід і державу, це нитка, яка в'яже майбутнє з сучасністю».

Українці не мають минулого, тому не можуть мати також своєї держави». (Там само. – С.694).

Отже, польська концепція заперечення самої можливості творення української державності ґрунтувалася на двох основних положеннях – твердженні, що українського народу ніколи не було, і закиду, що у нього немає історії.

Яка близька ця польська шовіністична настанова 40-х років ХХ століття до теперішньої теорії Путіна про те, що «Україна не може бути незалежною державою, бо вона нею ніколи не була і не має власної історії, а росіяни та українці – один народ». Ось де лежать і в чому полягають витокі польсько-російського альянсу супроти України. І шовіністична польська, і великодержавна російська пропаганди категорично заперечували існування українського народу, його самобутньої мови та навіть окремої від Росії та Польщі історії.

Але особисто мене вразила польська фраза про те, що незалежної

КРАЄЗНАВЧА КОНФЕРЕНЦІЯ В КАХОВЦІ

Уже третій рік поспіль за ініціативи просвітянина, начальника управління освіти Каховської міської ради, кандидата педагогічних наук Михайла Гончара та великої дружньої команди однодумців з Каховського міськвиконкому 14–15 вересня 2018 року у місті Каховка Херсонської області

Під егідою Херсонської обласної організації Національної спілки краєзнавців України та у партнерстві з Новокаховським гуманітарним інститутом Університету «Україна» (ректор Г.Севрюков) і Каховським історичним музеєм-філією Херсонського обласного краєзнавчого музею (завідувачка С. Сидьолкіна) відбулася третя Всеукраїнська науково-практична краєзнавча конференція «Минуле і сучасність: Таврія. Херсонщина. Каховка».

Цьогорічний краєзнавчий форум традиційно відбувся напередодні Дня міста Каховка та був приурочений до 100-річчя проголошення незалежності Української Народної Республіки, 95-річчя створення Каховського району, 150-річчя від Дня заснування Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка, 145-річчя від Дня заснування Наукового товариства імені Тараса Григоровича Шевченка.

Аудиторія конференції була доволі численною та представленою вісьмома регіонами України, зокрема Запорізькою (м. Запоріжжя, Мелітопольський район), Кіровоградською (м. Кропивницький), Херсонською (м. Херсон, смт.

Краєзнавці біля Каховського музею

Нижні Сірогози, м. Каховка, смт. Асканія-Нова, смт. Новотроїцьке, смт. Нова Маячка, м. Скадовськ, м. Нова Каховка, Нововоронцовський район, с. Каїри Любимівської ОТГ), Миколаївською (м. Первомайськ, м. Миколаїв, Новобузький та Новоодеський райони), Хмельницькою (м. Кам'янець-Подільський), Житомирською областями (м. Бердичів) та м. Київ.

З вітальним словом до краєзнавців звернулися почесні гості конференції: Каховський міський голова Андрій Дяченко, голова Каховської районної ради Тетяна Тертична, голова Каховської районної державної адміністрації Валерій Салтиков. У своїх промовах вони наголосили на важливості проведення на теренах смаглявої Таврії такого наукового форуму, який насажує працювати на розвиток почуття па-

тріотизму мешканців Північного Причорномор'я.

Як наголосив у вітальному слові відповідальний секретар Національної спілки краєзнавців України, кандидат історичних наук Володимир Дмитрук, цінність цієї конференції полягає у тому, що вона ініційована і підтримується місцевою владою, відбувається не в обласному центрі, а у звичайному місті, та стала міцним комунікаційним майданчиком для місцевих краєзнавців. За дорученням президії Спілки, Володимир Дмитрук зачитав до учасників конференції вітальне звернення голови НСКУ, члена-кореспондента НАН України, доктора історичних наук Олександра Реєнта і вручив грамоти й подяки активістам краєзнавчого руху Херсонщини: голові обласної організації НСКУ, кандидату історичних наук Олексієві Макієнку, кандидату історичних

наук Єгору Сидоровичу, доктору економічних наук Вадимові Яровому, архівістці Ірині Сінкевич, ветерану краєзнавчого руху Аллі Яблонській, ініціатору конференції, начальнику управління освіти Каховської міської ради, кандидату педагогічних наук, просвітянину Михайлові Гончару.

У пленарній частині науковці Херсонського державного університету, докт. екон. наук Вадим Яровий та канд. істор. наук Єгор Сидорович презентували проект розвитку активних видів туризму «Мандруймо Херсонщиною»; дослідник з смт. Новотроїцьке Артем Горобець познайомив слухачів зі своєю новою працею «Топонімічний словник Новотроїцького району Херсонської області», а краєзнавець із смт. Горностаївка Олена Ташкінова продемонструвала власну книжку «А колись було...», що нещодавно вийшла друком з нагоди 230-річчя селища.

З цікавістю учасники конференції заслухали доповіді канд. істор. наук Олексія Макієнка «Земське самоврядування та гетьманська адміністрація на Херсонщині в 1918 р.: проблеми взаємовідносин»; голови Правління Херсонського обласного об'єднання Громадської організації «Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка», поета і журналіста Олега Олексюка «З історії «Просвіти» Херсонщини кінця ХХ – початку ХХІ століть», краєзнавця з Нової Каховки Анатолія Неділька «Виноградарство і виноробство Каховщини у ХІХ – на початку ХХ ст.: на перехресті інтересів держа-

ви і громади (за матеріалами Дніпровського повітового земства Таврійської губернії)»; завідувачки Каховського історичного музею Світлани Сидьолкіної «Міфи громадянської війни. Д.М. Карбишев і військово-інженерні укріплення Каховського плацдарму». Після пленарного засідання плідна робота продовжилась у п'яти тематичних секціях конференції.

Наступного дня учасники конференції спільно з організаторами заходу здійснили експедицію до смт. Горностаївка, де мали можливість ознайомитися з досвідом краєзнавчої роботи місцевих краєзнавчих та етнографічного музеїв, які створила і очолює ентузіастка краєзнавства, колишня вчителька Олена Ташкінова. Учасники експедиції відзначили високий рівень громадської підтримки мешканців селища пошукової роботи Олени Миколаївни та всебічну підтримку з боку селищної ради і її голови Дмитра Ляхна. А на згадку про Горностаївку всі краєзнавці отримали в дарунок книжку О.Ташкінової «А колись було...» та пригостилися смачним козацьким кулішем, що його наварили козаки Горностаївського куреня Війська Запорізького Низового.

За результатами роботи конференції організатори наукового форуму підготували друкований збірник доповідей.

Олег ОЛЕКСЮК,

Голова Правління Херсонського обласного об'єднання Громадської організації «Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка»

Закінчення. Початок на стор. 7.

подібним не можуть похвалитися ні Польща, ні Росія.

На відміну від населення межиріччя Дністра і Середнього Дніпра, тобто зони Українського Лісостепу, не мали західні і східні сусіди довготривалих торговельних і культурних зв'язків з античними Грецією та Римом. Доказами слугують чимала лексична спадщина стародавніх греків і стародавніх римлян в українській мові, а також тисячі уламків античних амфор, якими всіяна уся українська земля від Дніпра до Дністра, Західного Бугу, Прип'яті і передгір'їв Карпат. На території Польщі уламки античних амфор майже не зустрічається, що вказує на відсутність добрих стосунків з античною цивілізацією місцевого населення. Уламки амфор на території теперішньої Польщі у невеликій кількості трапляються в основному, на Холмщині та Надсянні, тобто на етнічних українських землях. Ось вам і порівняння давньої історії українських і польських земель.

Грандіозна рукотворна водойма античних часів, відома як Амадоць-

ТРАГЕДІЯ ГУТИ ПЕНЯЦЬКОЇ

ПРИЧИНИ, ПЕРЕБІГ, НАСЛІДКИ

ке озеро, що простягалося на 300 км – від витоків Збруча до витоків Стиру і Західного Бугу – то пам'ятка інженерної думки і людської величчя прямих предків українців. Про це штучне озеро згадували у своїх працях Геродот (V ст. до н.е.), Клавдій Птолемей (II ст. н.е.) та інші античні автори, залишки його проіснували аж до XVII ст.

Аби створити таку грандіозну інженерну споруду із потужними греблями на витках рік Західний Буг, Стир, Іква, Горинь, Случ, Збруч потрібно було мати добрі знання та задіяти тисячі робочих рук. Без державного управління створити таку будову було неможливо.

Про наявність у населення Українського Лісостепу давньої держави свідчать і знамениті Змієві вали IV – V ст. Середнього Подніпров'я довжиною близько тисячі кілометрів.

На державу антів і їх короля Божа вказує і готський історик VI ст. Йор-

дан. Антами він назвав слов'янське населення межиріччя Дністра і Середнього Дніпра. Король антів Бож згадується Йорданом під 375 роком, а арабські джерела називають правителя дулібів Маджака у 593 році. Дуліби – це давніша назва волинян. Згадками про них є назви населених пунктів «Дуліби» у Волинській, Львівській, Тернопільській та Івано-Франківській областях.

Я вже не буду докладно згадувати про знамениту Трипільську цивілізацію VI – II тисячоліть до нашої ери з її містами та двоповерховими будинками.

Нічого подібного Польща не знає. Там ведуть своє славне минуле щойно від Болеслава Хороброго. І в них є історія, а в українців немає.

І ще така суттєва обставина, яка проливає світло на суть української нації та її головної ознаки – мови, сформованої щонайпізніше як у VI столітті на величезній території Центрально-Східної Європи.

Українці населяли свою споконвічну землю від верхів'їв Сяну, Вепра і Середнього Західного Бугу на заході до басейну Середньої Десни і Сіверського Дінця на сході; від Прип'яті і Прип'ятських боліт до Південного Бугу і Дністра на півдні. Українці заселяли усе Закарпаття і частину теперішньої Східної Словаччини; вони ще й нині компактно живуть у гірських селах північно-східної Румунії.

Після остаточної втрати у XV столітті своєї державності на Волині, внаслідок агресії польських королів, українці впродовж майже 500 років проживали у складі чужих держав і країн: Росії, Польщі, Литви, Австрії, Румунії, Угорщини, Словаччини. Там вони зазнавали нещадного національного гніту, особливо під владою Польщі та Росії. У складі Польщі їх намагалися ополячити, а у складі Росії – зросійшити. Але скрізь українці зберегли себе як народ і свою солов'їну українську мову. Тільки великий народ у умовах кількох століть чужоземного

поневолення міг відстояти свою самобутню ідентичність з її головною ознакою – мовою на такій величезній території та ще й у складі шести держав. І хоча українська мова має діалектні особливості, але усі українці розуміють одне одного і відчують свою кровну спорідненість звідкіля б вони не походили. Усе це підтверджує незнищеність українців як народу.

Ці історичні паралелі я навів для того аби проілюструвати усю нікчемну маячню польської шовіністичної пропаганди 40-х років ХХ століття та недолугі спроби її відновити у наші дні, заперечити право українського народу на свою Незалежну Державу – Україну.

Ворожа українцям польська урядова пропаганда 40-х років ХХ століття знайшла гарячу підтримку серед польського населення, зокрема на Брідщині. Озброєні безглуздими історичними аргументами польські шовіністи зазіхали на свободу і незалежність України. Звісно, що українці такою терпіння не могли. Коса наскочила на камінь.

Далі буде

Намисто, бісер, коралі для української жінки не просто прикраса, воно має символічне значення: було і є оберегом. Традиція носити намисто сформувалася давно, змінювалися матеріали, форма, спосіб носіння.

Наталка КАПУСТЯНСЬКА

А червоному намисту взагалі приписують те, що воно – ніби чудодійні ліки. Тож про намисто – і сучасне, і старовинне – поговоримо з львівською майстринею-дизайнером Лесею Подгурською.

– Пані Лесею, на Вашу думку, намисто має магичні властивості? Особливо червоне?

– Наші предки вірили, що намисто чи, як його називали, коралі – це не лише прикраса, яка давала власниці естетичне задоволення, а й оберіг, якому притаманні магичні властивості. Червоне намисто, та й взагалі будь-яке, захищало від злих сил та вроків. Тому що перший погляд падав на нього, а вже потім на обличчя його власниці. Я також завжди хочу, щоб мої намиста були не тільки прикрасою, а й оберегом.

– Сучасні і старовинні прикраси – між ними велика відмінність?

– Звичайно... Старовинні прикраси, як ми вже говорили, були оберегом. І в кожній схемі, у кожній техніці, у кожному вузлику було закладено значення. На жаль, це все втрачено... Знищено століттями... До нас дійшли лише краплі, які ми намагаємося зрозуміти, відтворити і передати. Жінок, які мали знання, називали відьмами (від слова відає), і їх нищили, вбивали, палили... Матері з переляку перестали своїм донечкам передавати знання, краще нехай дурна буде, але жива. Колись дівчину, яка виходила заміж, називали ВЕСТА (та, що знає), а тепер у нас виходять заміж «НЕ-ВЕСТИ» (нічого не знає). Та дуже хочеться отримати ці знання і поділитися ними, щоб наші діти, онуки мали їх, щоб могли оберігати, захистити своїх рідних. У мене є онука Боженка і в неї потяг до намист від самого народження. Я дуже тим тішуся і маю велику надію їй передати знання і майстерність. Їй лише 3 роки, а вона

ЛЕСЕЯ ПОДГУРСЬКА: «КРАСА ПРИРОДИ В КАМЕНЯХ...»

вже зробила своє перше намисто. Це так тішить.

– Ви працюєте в українському етностилі. Із яким переважно каменем?

– Люблю працювати з бурштином. Його ще називають «сонячний камінь». Хоча це не камінь, а скам'яніла смола стародавніх дерев. У бурштині особлива енергетика. Візьміть його і потримайте в долоні. Ви відчуєте тепло, яке зігріє вашу душу, дасть вам спокій. Відверне увагу від непотрібних думок і підніме настрій. Адже наші думки формують наше життя. Від них залежить, чи будемо ми щасливі. Позитивна енергетика, яка виходить від бурштину, допомагає перемкнути увагу, зняти стрес і психологічне навантаження. Я помітила, коли тримала, чи працювала з бурштином, що була надто спокійна, вдоволенна, за цілий день роботи з ним я не відчувала втоми.

Прикраса з бурштину це не тільки модний, стильний і гарний аксесуар, вона ще й має чудодійні лікувальні властивості. Як і в давні часи, бурштин вважається каменем від усіх хвороб, а носити прикраси з бурштину – це означає забезпечити собі міцне здоров'я, спокій і довголіття.

Раніше бурштинове намисто підвішували над колискою, щоб воно оберігало немовля від хвороб. Вагітним жінкам рекомендується носити бурштинове намисто, браслети, кулони, сережки і кільця, вони позитивно впливають на організм майбутньої матері і плоду. Також цілющі властивості бурштинових прикрас сприяють полегшенню пологів.

– Звідки така любов до намиста?

– Ця любов є вродженою в кожній з нас. Змалечку ми всі себе

прикрашаємо. А я ще люблю творити. У шкільні роки для себе завжди щось вигадувала... Купити не було можливості, а виглядати гарно хотілося. І найпершим, що мене захопило, то було в'язання, потім мама наполягла, щоб я навчилася шити. Я навчилася, але це не моє. Та завжди мене вабило натуральне каміння. У ньому є щось особливе, магичне. Потримаєш в руках, і таке відчуття, що все навколо прекрасне. Завжди ним милувалася й настрій підіймався. Це важко пояснити, але тут також є магія. Щось мене вело, крок за кроком, поки я не зробила перше намисто професійно і не зрозуміла, що то моє життя.

– А яким було Ваше перше намисто?

– О... його я зробила, коли мені було 7 років. Пам'ятаю, як сьогодні. Рилася в бабусиній скрині. Знайшла багато низок різних намист, порізала їх і собі нанизала на нитку. Вдягнула і погнала пасти корову. На пасовиську одна жінка його помітила, розпитала, похвалила і запитала, чи

я б не могла їй ці залишки дати. Мені вони були не потрібні, я ж собі вже зробила коралі. І всю цю купу їй віддала... Потім мене мучило, що я щось зробила недобре, і пішла просити, щоб вона мені повернула. Та, на жаль, та хитра жіночка сказала, що немає, і я пішла з нічим. Бабуся так і не дізналася, що це я зробила їй таку шкоду. Ось таке було моє перше намисто. Бабуся померла, коли я була в другому класі. Дуже мені її бракувало... Ті крихти знань, які вона мені передала, допомогли у виборі мого життя. Смак натуральної їжі, який я не можу відтворити, мабуть, тому, що готувалося на дровах і в печі, але я його пам'ятаю, дав розуміння того, що проста їжа є найсмачнішою. Я відмовилася від прав на користь спеціям і травам. Печу сама хліб на бездріжджовій заквасці. І, коли мама спробувала його, сказала: «Як вдома» – це найбільша похвала. Бабуся навчила молитви, яку я все життя промовляла, а значення її усвідомила нещодавно. Та ще багато, багато всього, що я несу через своє життя, і воно є моїм оберегом, як намисто з бабусиною скрині.

– Чи є якась цікава історія, пов'язана з намистом?

– Історій багато. Кожне намисто має свою історію. Та хочу поділитися недавньою. Я познайомилася з жіночкою, яка придбала в мене намисто, і перша моя думка про неї була така: «бабця»... Їй прикраса дуже сподобалася, вона казала, що від намиста віє теплом, ніжністю, позитивом... І вона придбала ще одне, потім ще... Сьогодні вже важко сказати, скільки, та історія не про те... Зустрілися ми через місяць, і я помітила, що вона змінилася... Ще через місяць у неї очі заблищали, і вона не була схожою на стареньку. Я зробила їй комплімент, і вона розповіла свою історію. До зустрічі зі мною вона була така нещасна, що навіть у монастир збиралася, але священник відмовив. Коли вона купила намисто, то відчула якийсь приплив сил і захотілося жити, щось змінити у своєму житті. Зараз навіть заміж збирається, ми з нею добрі подруги, і я радію за неї. І як з'ясувалося, ніяка вона не «бабця», а ще молодша за мене.

– Чи кожен Ваш виріб має свою назву? І які зазвичай назви даєте?

– Майже кожне намисто має свою назву. Чому майже? Бо буває, що заберуть його, тільки я встигну зробити. Одні намиста отримують назву на стадії ідеї, інші в процесі. Деякі я беру до рук, і назва приходить, це також, як містика. А іноді буває, що дам назву, а потім дивлюсь і розумію,

що вона не підходить, і міняю... Більшість назв пов'язані з нашим рідним краєм, з нашою історією, природою. Та бувають давні назви, східні чи європейські.

– Ваші прикраси відбивають особливості вашого карпатського краю?

– Частково так. Та частіше вони пов'язані з моїм настроєм, станом душі. Я беру каміння, ще не знаю, що з цього буде... І в якусь мить, ще не думаючи, пальці самі

розкладають, добирають і о.. диво... мені подобається.. Я б так не вигадала.

– Ви часто наголошуєте, що краса природи в каменях... Чому так?

– Так. Хто може зробити краще за саму природу? Звісно, є багато імітацій, які не завжди розрізняти. Та камені живі. Кажуть, що це душі, які в стані сну. Каміні мають свої властивості, свою енергетику, які використовують у лікуванні, у профілактиці, в регулюванні наших життєвих процесів. Все, що нас оточує, і ми самі – це творіння Бога. І камені створені для нас, щоб ними прикрашатися, захищатися, оберігатися, лікуватися...

– Ви творите прекрасне для жінок, а у Лесі Подгурської є улюблене намисто?

– «Панські забаганки».

– Це на кшталт чогось панського...

– У мене виникла ідея поєднати кераміку з каменями. В уяві бачилось таке багаторядне, яскраве... Зібрала камені, які підходили, розклала, і вони заграли, але кераміка тут була зайвою. Поєднання теракотового сердоліку та агату з приглушеним зеленим змійовиком дало такий ефект, що й назва вийшла з'явилася... Усі, хто бачив це намисто, так і казали: панські забаганки. З керамікою я зробила інше намисто: знайшла яшму для поєднання і назвала його «Україночка».

Відома майстриня, заслужена художниця України Оксана ЧЕПУРНА на виставці «Вічність Трипілля»

ТРИПІЛЬСЬКІ МОТИВИ У ЛЬВІВСЬКІЙ КЕРАМІЦІ

Унікальний приклад поєднання технічних можливостей і творчої інтерпретованих традицій керамічного виробництва часів Трипільської культури демонструє виставка «Вічність Трипілля» відомої майстрині, заслуженої художниці України Оксани Чепурної, яка триває у столичній галереї «Мистецтво».

Українська художня кераміка як вид народно-прикладного мистецтва має давню і багату історію. Як вияв матеріальної та духовної культури нашого народу, вона з часом набувала нових рис, водночас не пориваючи з традиціями і стилями давно минулих днів. Практично не змінювалися і її головні вжиткові функції, методи виготовлення та декорування. Виставка «Вічність Трипілля» свідчить: художниця на генетичному рівні відчула, що в глибокій культурі нашого народу є давно забуті і не відкриті досі джерела для сучасного художньо-прикладного мистецтва. Це прочитується в її творах, кожен з яких – неповторний за своєю красою і змістом. Як зазначає мистецтвознавець В. Гудак: «висловитись так оригінально з історико-етнографічних позицій у кераміці – це рідкісне художнє явище».

Пані Оксана родом зі Львівщини, де з давніх-давен палахкотіли яскраві й самобутні вогнища художньо-промислової кераміки. Майже п'ятдесят років тому після закінчення Львівського художнього училища ім. Івана Труша вона як художник прийшла працювати на завод № 6 Львівського заводоуправління будівельних матеріалів. Добре знайома з традиціями ві-

домих львівських майстрів кахлів, чий вироби прикрашають не один будинок у Львові, Оксана Володимирівна сама починає розробляти оригінальні зразки кераміки. У її авторському доробку керамічний посуд, який успішно проходить вимогливі художні ради і ставиться на виробництво. У багатьох українських господарях і навіть за кордоном особливе місце посідають її вироби – макітри, тарелі, кухлі з унікальним розписом технікою «фляндровка». На художніх радах у Києві роботи Оксани Чепурної систематично відзначалися як найталановитіші. Чепурна постійно бере участь у виставках, неодноразово була удостоєна різних відзнак. З 1989 року вона – член Спілки художників України. За визначні заслуги у декоративному-прикладному мистецтві у 1991 році талановитий майстрині присвоєно звання заслуженого художника України. Але непересічний талант, творча енергія, фантазія керамістки не дає Чепурній поचितати на лаврах слави.

Зі здобуттям Україною незалежності вона як мистець і організатор виробництва отримує «друге дихання»: п'ятнадцять років тому Оксана Володимирівна стала засновником і керівником організованого на базі заводу ТОВ «ОКС». Відтоді і донині «ОКС» продовжує найкращі львівські традиції проектування та виготовлення керамічних виробів: тарілей, керамічних панно і килимків, а особливо – кахлів. У творчій майстерні Оксани Чепурної часто можна зустріти гостей з різних куточків України та з-за кордону. Залюбки замовляють кахельні каміни та печі в класичному чи сучасному стилі та авторські розробки львівських митців. Доробок Оксани Чепурної – великий і унікальний, цікавий та високохудожній. У її творах – історія, традиції, етнографія, вони яскраво вирізняються на міжнародних виставках з-поміж інших художніх витворів.

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

ЕМАЛЬЕРНА СПРАВА: ДОТОРКНУТИСЬ ДО ВІЧНОСТІ

Давнє мистецтво гарячої емалі в Україні розвивається і навіртає до своїх лав талановитих митців. Це переконливо засвідчує виставка живописних та емальєрних творів «Спалахи» В'ячеслава Апета з міста Дніпра, яка триває в Національному музеї українського народного декоративного мистецтва.

Марина МАРЧЕНКО

ПІЧ НЕ ВСІХ ПІДПУСКАЄ

Свої емальєрні твори пан В'ячеслав презентує київській публіці вперше і зізнається, що для нього це мить хвилювання. «Презентувати свої роботи в Києві, який я дуже люблю, тим паче в чудовому Музеї декоративного мистецтва – велика честь», – наголошує він. Тому для виставки автор відбирав свої роботи прихильно, хотів підкреслити, що емалі є органічним продовженням його живопису.

Художник, якого називають інтелектуальним і чутливим, працює з гарячою емаллю не так давно – близько двох років. Емальєрна справа – доволі складна, потребує неабиякої витривалості і сильного характеру. «Якщо в живописі перед тобою лише полотно чи аркуш паперу, то в роботі з емаллями це ще й температура, час та інші фактори, які впливають на кінцевий результат», – пояснює художник.

Адже піч, за словами пана В'ячеслава, не всіх підпускає до себе. Часом доля твору залежить від кількох секунд, і «момент істини» необхідно просто відчути. Це до снаги далеко не всім майстрам, тому дехто кидає розпочату справу, так і не втіливши свого задуму. Можливо, тому емальєрів в Україні нині не так багато – не більше за три десятки.

ГАРЯЧА ЕМАЛЬ – ЯК ХВОРОБА

Опанувати нову техніку В'ячеслав Апет почав у своєму рідному місті Дніпрі, де народився і здобував фахову освіту в художньому училищі. Коли в приватному Музеї українського живопису, що його заснував Олег Наумов, була створена майстерня, його, вже знаного художника, запросили спробувати себе в емалі. «Загалом, емаль – це декоративна техніка, а мені хотілося спробувати створити живописну емаль», – зауважує він.

Перші кроки митця в новій техніці виявилися доволі успішними, тож нині вдалося підготува-

ти до ювілею художника велику виставку в рідному місті, яку він символічно назвав першою літерою – «А».

Виставка «Спалахи», яка нині презентує його твори в столичному музеї, це наступний крок митця сходинками майстерності. Його жанрові уподобання залишаються незмінними – пейзаж, натюрморт і nude. А своє творче кредо він формулює так: «Гаряча емаль – поєднання всіх стихій: землі, води, вогню, часу. Це можливість доторкнутися до вічності».

«Цікаво бачити, як людина з досвідом живописця опанує техніку гарячої емалі», – говорить Володимир Балибердін, голова секції Київської організації Національної Спілки художників України.

«Апет, безумовно, видатний художник, який володіє складною живописною технікою. Його не поглинув радянський живопис, тому в нього ніколи не було «портрбних» картин, це пройшло повз нього. Його творчість – це не «злизування» фото чи змальовування з інших картин Це тонкий художній відбір і глибоке переосмислення», – стверджує художник Руслан Кутняк, який навчався разом з паном В'ячеславом і працював з ним багато років.

З ним важко не погодитись, особливо дивлячись на те, як біля вишуканих творів автора – «Queen», «Зустріч», «Квітка кактуса», «Солодкий гранат», «Спогади» та інших, презентованих на виставці, подовгу стоять її відвідувачі.

Нині ж художник-емальєр, чий твори прикрашають колекції багатьох музеїв світу, має амбітні творчі плани. «Мрію створити власну майстерню і поставити піч. Адже гаряча емаль – це як хвороба», – ділиться він своїми думками, захоплений стародавнім мистецтвом.

ВІД ПРАЩУРІВ ДО СУЧАСНОСТІ

«Емалі – це особлива техніка, яку високо цінували в давні часи», – розповідає Генеральний директор Національного музею українського народного декоративного мистецтва Людмила Строкова. – Приміром, ще в «Трактаті про різні ремесла», що його написав у кінці XI – на початку XII століть пресвітер Теофіл, зазначено, що Київська Русь – на другому місці після Візантії щодо виготовлення виробів з переродчастими емаллями. Нині емальєрна справа, започаткована нашими пращурами в давні часи, живе й розвивається».

Музей щороку проводить виставку художників емальєрів і збирає колекцію сучасної емалі, що нині має понад 70 творів. «Колекція, хоч і невеличка, але цікава, адже представляє твори талановитих художників українських і закордонних. Це зібрання ми отримали завдяки проектам, які відбувалися в стінах нашого закладу. Загалом, наш музей – єдиний державний музей, який збирає гарячу емаль», – розповіла Ольга Новодержкіна, кураторка виставки «Спалахи», яка стала її ініціатором.

Після закінчення цього виставкового проекту унікальна колекція Національного музею українського народного декоративного мистецтва поповниться творами В'ячеслава Апета.

Виставка «Спалахи» триватиме до 14 жовтня. Ласкаво просимо відвідати виставку і насолодитися витонченими творами живописної емалі.

ЗОРЯНИЙ ЧАС ВАСИЛЯ НЕВОЛОВА

Василь Неволов – голова правління Київської міської організації товариства «Знання» України, видатний українець, митець, письменник, театральний педагог, заслужений діяч мистецтв України.

Людмила ЧЕЧЕЛЬ

Нещодавно у Зоряній залі київського планетарію відбувся творчий літературно-мистецький вечір з нагоди його ювілею. Водночас Василь Неволов презентував свою нову книгу, що вийшла у видавництві «Знання України» «Творчі мандри. Перезавантаження». З ювіляром за кавою ми розмовляли й мандрували, гортаючи сторінки життєвого шляху Василя Васильовича. А йому є що згадати.

– Найбільший і найдорожчий скарб, Василю Васильовичу, то Ваші друзі?

– Саме так – це мій найбільший скарб. Так велося, що завжди з усіма намагався знаходити спільну мову, порозуміння. Ось і на мій вечір прийшли ті, хто зміг, а це народні й заслужені артисти України Раїса Недашківська, Лариса Кадочникова, Лариса Хоралець, Людмила Марцевич, Володимир Смотриль, Ніна Ільїна. Під зоряним небом планетарія збиралася велика й дружна плеяда творчої інтелігенції. Приїхали друзі з різних куточків України: композитори, актори, драматурги, сценаристи. Мене потішив піснями заслужений народний ансамбль пісні і танцю України «Дарничанка», який очолює заслужений працівник культури України Петро Андрійчук. Голова правління товариства «Знання» України Василь Кушерець, який перебував у відраженні, висловив свої привітання через відеозапис. Це свято було для всіх моїх друзів.

– Василю Васильовичу, Ваш послужний список такий великий...Ви доволі активний і ні на мить не зупиняєтеся...

– Сьогодні я викладаю в Університеті сучасних знань культурологію та історію української культури. Мрію хоча б мінімальні знання з культурології передавати сьгоднішнім студентам. Активний я і в громадській раді, що при міністерстві культури України. Там працюю в експертній раді театрального мистецтва. Зараз багато проблем виникає з конкурсною системою. Ці проблеми треба не лише обговорювати, а й розв'язувати. Окрім того ж я член наукової методичної ради з питань вищої освіти міністерства освіти України. Тут також багато питань, над якими треба працювати.

Та найбільше моє багатство – це Національна спілка театральних

Василь НЕВОЛОВ

діячів України. Я вже понад півстоліття член цієї спілки. До речі, посвідчення отримав з рук Наталії Ужвій. А далі була співпраця у спілці з Сергієм Данченком. Посвідчення з підписами цих славетних особистостей – це мої найцінніші реліквії. Так само, як і посвідчення члена спілки письменників, яке мені вручав Юрій Мушкетик.

Першокласником диригував хором...

– Як починався Василь Неволов: де народився, про що мріяв?

– Народився на Дніпропетровщині, де спекотно, де широко й розлого. Через вісім років народився брат, а ще через вісім років народилася сестра. Ось така арифметика. Коли мені було півтора роки, в сім'ю прийшов вітчим Володимир. Власне, він став моїм батьком, який виховав мене ось такого. До слова, йому 92 роки, живе на Дніпропетровщині.

Я часто згадую село. Село – це свого роду рентген, коли ти нічого не приховаєш. Коли ти справжній і порядний. Саме звідти в мене перші яскраві враження про «Наталку-Полтавку» Івана Котляревського. Сільська самодіяльність засіла глибоко в мою душу. Особливо сусідка, яка вечорами перетворювалася на сцені в Наталку-Полтавку...

– Як виношували думку вступити до театального?

– Втаємничено писав листи на кіностудію імені Олександра Довженка. Причому отримував відповіді, мовляв, треба добре вчитися, багато читати... До школи пішов дуже рано – мені й шести років не було. На той час то було нетипово. Просто з мого краєчка села всі друзі пішли до школи, а мені не було з ким гуляти. Навчатися сподобалося. В усьому встигав. За всі вісім років навчання в школі зібрав вісім похвальних грамот. Любив хімію, математику, історію, літературу. В першому класі мені довіряли диригувати класним хором. До речі, моя перша вчителька Раїса Яківна Юхименко

встигав до цього року й пішла за межу у віці 97 років.

Коли вступав до театального училища, що в Дніпропетровську, співав: «Сонце низенько, вечір близенько»... Вже так засіла та «Наталка-Полтавка» в мою душу... Про мій вступ ніхто не знав. Ми жили в Кам'янському. Я поїхав на прослуховування. Із 25 можливих балів набрав 25. Все вже було зрозумілим. Але ж конкурс – 20 осіб на місце! Так і тримав до останнього все в таємниці. Аж раптом прийшов виклик на навчання. На сімейній раді вирішили, що поїду.

– Ви, мабуть, були наймолодшим і найуспішнішим студентом?

– Так, мені було 13. Був доволі активним. Вже студентом став лауреатом конкурсу читців до 150-ї річниці Тараса Шевченка. Диплом переможця мені вручала голова журі конкурсу Наталія Ужвій.

– Василью Васильовичу, Ви вмієте підтримувати дружбу з відомими акторами...

– Так, років десять тому, а це й справді було перед 80-річчям народної артистки Галини Яблонської, я не просто познайомився з нею, а й запропонував співпрацю. Саме я був ініціатором і перекладачем монодрами «Самотня леді», яка досі має успіх. А Галині Гіларівні вже ось і 90! Щастя в тому, що доля зводила мене з талановитими людьми. І я це ціную.

– Кому завдячуєте, насамперед? Що б хотіли, можливо, змінити у житті?

– Насамперед дякую долі за свій вибір у житті, чудову дружину, доньку і сина, онуків. У своєму житті нічого не хотів би змінити.

Які ж заслуги й особисті якості Василя Неволова зробили його важливим для українського театру? «На мою думку, передусім компетентність і порядність, а ще – залюбленість у театр і людей театру», – так свого часу в передмові до книжки написав Герой України, народний артист України Богдан Ступка.

дожила до цього року й пішла за межу у віці 97 років.

Коли вступав до театального училища, що в Дніпропетровську, співав: «Сонце низенько, вечір близенько»... Вже так засіла та «Наталка-Полтавка» в мою душу... Про мій вступ ніхто не знав. Ми жили в Кам'янському. Я поїхав на прослуховування. Із 25 можливих балів набрав 25. Все вже було зрозумілим. Але ж конкурс – 20 осіб на місце! Так і тримав до останнього все в таємниці. Аж раптом прийшов виклик на навчання. На сімейній раді вирішили, що поїду.

– Ви, мабуть, були наймолодшим і найуспішнішим студентом?

– Так, мені було 13. Був доволі активним. Вже студентом став лауреатом конкурсу читців до 150-ї річниці Тараса Шевченка. Диплом переможця мені вручала голова журі конкурсу Наталія Ужвій.

Дивовижні й унікальні вчителі зустрічалися на моєму шляху. У 15 років Станіслав Станкевич вивів мене на сцену Дніпропетровського музично-драматичного театру ім. Тараса Шевченка. А ще я стояв біля витоків телебачення. На Дніпропетровській студії вів телевізійний дитячий журнал. Любив поезію і літературу. Зробив переклад «Вишневого саду» Антона Чехова.

– У вас була така перспектива, можна було залишитися в театрі...

– Вважав, що треба вчитися і йти далі. Працював у Малині. В народному театрі поставив драму про українське село Миколи Куліша «97» і став лауреатом фестивалю народної творчості. Вступив на заочне відділення театрознавчого факультету Київського інституту імені Карпенка Карого. Мені поталанило вчитися разом з Богданом Ступкою, Оленою Гапоненко, Йосипом Ярошевичем.

Творчість не має обмежень

– Та чомусь чиновницька посада перемогла: Ви пішли працю-

ЗА ТВОРЧИМ ЗАПОВІТОМ ПОЕТА

Розповідає голова Українського фонду культури імені Бориса Олійника, відомий письменник, академік Олександр Бакуменко.

– Олександр Даниловичу, півтора року немає засновника вашої благодійної організації Бориса Олійника. При ньому фонд вів бурхливу діяльність за програмами «Пам'ять», «Народна пісня, народна творчість» та інші. Яка їхня доля сьогодні?

– До названих вами програм додам ще програми «Тарас Шевченко», «Повернення історичних та культурних цінностей в Україну», «Молодь і культура». Вони продовжують діяти за ідеями та ідеалами Бориса Олійника. Стало доброю традицією активну участь в їх реалізації брати представникам різних творчих організацій – акторам, літераторам, журналістам, художникам, архітекторам, кіномитцям, науковцям і, навіть, духовенству.

З 1991 року і донині діє одна з найбільш популярних, заснованих Борисом Олійником, програм УФК «Нові імена України». Мета її – підтримувати юних талантів, допомагати їм у творчому становленні, удосконаленні фахової майстерності, сприяти дальшому зростанню у багатьох мистецьких жанрах. І цілком логічним було рішення правління УФК з 2018 року присвоїти Всеукраїнському фестивалю «Нові імена України» ім'я Бориса Олійника.

У межах цього заходу готуються виступи творчої молоді, організовуються концерти окремих виконавців та колективів тощо. Водночас влаштовуються гастролі, надається допомога у придбанні якісного інструментарію. А лауреати і дипломанти конкурсу дістають можливість продовжити своє творче зростання у майстернях видатних діячів культури і мистецтва.

Високий рейтинг конкурсу засвідчують щорічні творчі змагання, в яких беруть участь понад 150 виконавців віком від 6 до 20 років у різних номінаціях. Переможці заохочуються лауреатськими знаками, дипломами, цінними подарунками. За час існування конкурсу близько 500 його учасників одержали стипендії УФК, а понад 800 дипломантів рекомендовані на навчання до поважних мистецьких навчальних закладів, а також для участі в Міжнародних конкурсах, де вони успішно здобували перемогу, виборювали призиви місяця.

Ось і цього року з 23 по 25 жовтня в урочистих залах Українського фонду культури імені Бориса Олійника відбудеться XXVIII щорічний Всеукраїнський конкурс «Нові імена України» імені Бориса Олійника.

КРОПИВНИЦЬКИЙ — ТРИ В ОДНОМУ: ГЕРОЇ, МІСТО, ФЕСТИВАЛЬ

ГЕРОЇ СЕРЕД НАС

Спершу про героїв, бо цьогорічний фестиваль «Кропивницький 2018» або, як для зручності і для «просунутих» медіа – «КропFes», відбувся. Адже історія його створення і буття має лише два роки. Торік почали, а цього року вже прозвучали впевненіше і гучніше. Прозвучали в усіх жанрах і номінаціях, та ще й в інноваційній ідеї, яка є близькою кожній українській людині, бо стосується саме теми людяності і співчуття. Номінація «Герої серед нас» об'єднала прихильників усіх інших ідей та ідеологій, бо протягом усіх фестивальних днів щоденно і практично на всіх фестивальних локаціях відбувалися зустрічі з «героями нашого часу». І це були або розповіді про людей, які творять добро і, попри всі складнощі життя, не лише виживають самі, а й здатні допомогти іншим у біді та повірити в себе. Десятки цікавих відеоробіт, у яких розповідається про кожного з героїв, трансливалися і на телеканалах міста, і в театральних, музичних та естрадних програмах, які відбувалися в театрі ім. Кропивницького, у філармонії, на Площі Героїв і навіть на локації, де царювала її величність Книговидавнича справа. Така собі «худенька і скромненька», ця локація стала на подив активною та бажаною гостею на фестивалі. Сама бачила, як містяни й гості поверталися звідти з валізами придбаних книг і щасливим виразом обличчя. Купувалися книжки сучасних авторів, з якими можна було і поспілкуватися, і навіть подружитися. Це мене таки вразило і позбавило останньої краплі печалі з того приводу, що місто переживає часи розколу на прихильників назви: Кропивницький чи Єлисаветград. Гарних книжок потребували і ті, й інші. А це свідчить про те, що місто має

не лише глибокі культурні традиції та цікаву історію, а й сучасну інтелігенцію... Так, так! І це дуже тішить, бо Кропивницький – і театральне, і духовне, і культурне місто, яке бореться з рудиментами минувшини своїми цивілізованими методами.

МІСТО КОМФОРТНОГО МЕШКАННЯ

Тут мешкають духовно окрилені, збагачені фестивалями високої якості люди, які мають різні пріоритети і навіть часом різні політичні переконання, але люблять образотворче мистецтво, театр, музику і все, що робить Людину сильнішою духом. Мабуть, усе добре зрозумів і той, за чийої ініціативи цей фестиваль відбувся. Адже Олександр Горбунов, народний депутат Верховної ради, каже так: «Мрію, щоб містом пишалися свої і хотіли приїхати інші».

Певна, що його мрія здійсниться, бо такі є чим пишатися мешканцям цього гарного європейського міста, яке береже і плакає свої традиції та архітектурне обличчя. Це прекрасне і комфорт-

не для життя місто. Власне, таке, якими Європа приваблює будького, хто хоче бути щасливим і здоровим. У Кропивницькому завжди було і є добре з медициною, бо там здавна мешкали великі династії лікарів та фармацевтів. Вони залишили по собі добру славу не лише в місті, а й далеко поза межами України, куди були змушені емігрувати, рятуючись від більшовицької чуми.

Про все це нам ґрунтовно і дуже талановито розповів під час подорожі містом молодий вчений – історик і краєзнавець Юрій Митрофаненко. Після цієї екскурсії всі квартали та історичні будівлі, що розташовані в центрі міста, набули особливої змістової ваги і з'явилося бажання пройти цим маршрутом ще і ще раз. Бо такі було чим помилуватися і над чим замислитися. Надзвичайно цікаві будинки, в яких колись були розташовані медичні чи аптекарські заклади, реставровані за рахунок громад міста. А також меценатів, що мають глибоке коріння в цьому місті, а нині живуть у різних куточках світу, де євреї опинилися після всіх поневірянь, але не втратили історичної пам'яті про свою малу батьківщину. Синагога у Кропивницькому нині – райський куточок та унікальна пам'ятка архітектури. Та й усі історичні будови реставровані за унікальним методом, який зберігає архітектурну красу та міцність будівельних матеріалів, які колись вироблялися в цьому краї. Чесно скажу, що такого я ще не бачила. Адже від цих будівель віє якимось особливим духом любові.

Після екскурсії на території книговидавничої локації відбулася презентація видання «Таємниці Байгорода» Юрія Яновського – письменника, якого знають і шанують земляки. Кропивницький – батьківщина видатного письменника й політичного діяча Володимира Винниченка, чия

книга «Відродження нації» і досі є не лише актуальною, а й пророчою щодо всіх політичних перипетій та невігластва, яке їх супроводжує. Не дарма його іменем названі педагогічний університет і вулиця в місті. Адже земляки пишаються ним. Навчальні заклади в Кропивницькому цікаві ще й тим, що там збережено і відтворено жіночі та чоловічі гімназії, де навіть експонується одяг, у якому гімназистки та гімназисти дефілювали у двориках та здивлялися одне на одного через паркани. Чарівно... З розповіді Юрія Митрофаненка ми дізналися про цікаві історії кохання молодих людей та продовження їх у нашому часі. Не оминули ми й експозиції, присвяченої Революції Гідності та військовим діям на Сході. Там збережено не лише трофейні речі з Майдану, але й усі артефакти, які герої війни привозять із фронтів зон. Зберігається і плакається кожна річ. Колись, сподіваємося, буде й окремий музей, адже з Кропивницького і районів, що навколо,

не лише прекрасне, а й щасливе. Бо ти – живий і корисний людя. Про цю Людину вже багато розповідалося. А от познайомитися з ним випало в Кропивницькому. У Вадима Довгорука якась особливо приваблива посмішка, він випромінює таке добро і силу духу, що підсвідомо хочеться хоча б трохи побути поруч, щоб зрозуміти, що таке Герой.

Не розповідати про десятки інших учасників фестивалю, якими захоплюєшся, коли дізнаєшся про їхній щоденний подвиг і життєву позицію, бо всі вони, передусім – Люди, які не замислюються і не розраховуючи на славу та визнання, робили те, що веліло їм серце.

Та повернемося до фестивального програми. Адже впродовж майже тижня вона була в епіцентрі подій міста. Театр ім. М. Кропивницького не міг вмістити всіх охочих потрапити на вистави, тому й незадоволених було вдосталь. Організаторів звинувачували в тому, що запрошення отримали лише ті, хто... Але

Герої серед нас

дуже багато наших героїв пішли захищати Україну. І це відчувається, коли ходиш вулицями міста, бо люди у військовій формі зустрічаються дуже часто. Прикро, що ми вже починаємо звикати до цього і не часто дивимося їм у вічі. Але подумки, я певна, все ж віддаємо шану цим героям нашої сучасності. Герої – серед нас: кожен з них і зокрема ті, хто, попри каліцтва і глибокі душевні травми, знаходить у собі силу та мужність не лише жити, а й бути корисним суспільству. Вадим Довгорука – один з таких людей. Втративши обидві ноги і руку на фронті і пройшовши крізь усі кола пекла, цей чоловік не лише живе повноцінним життям, а ще й згуртував навколо себе тих, хто разом з ним доводить, що життя

причина невдоволення тішить. І неправда, що ті, хто дуже хотів, не потрапляли. Були вистави дуже цікаві, і цінність їх відчували й знали театралі, а місця вільні були, і за великого бажання на вистави потрапити завжди була можливість.

Креативний директор Національного мистецького фестивалю «Кропивницький» Сергій Проскурня має не лише режисерський талант, а й неабиякий смак у виборі репертуару театральних фесту. Саме тому ані посередніх, ані нецікавих вистав тут не було. Цьогорічний вибір був особливим ще й тому, що до міста, яке має глибокі театральні традиції, приїхали зі своїми роботами ті митці й театри, які знають, що таке пошук нових ідей.

«Бійцівський трикутник»

Журналістський батальйон після пішої екскурсії містом

Такими свого часу були і корифеї українського театру – їм у місті та на «Хуторі «Надія» складено особливу шану. Під час екскурсії на цю святая святих української театральної історії ми мали змогу почути ще й цікаві лекції, які спеціально підготували для нас викладачі-театрознавці, що працюють у Київському Національному університеті театру, кіно і телебачення ім. І. Карпенка-Карого Олена Варварич і Дар'я Шестакова. Лекції були присвячені європейському контексту, а особливу увагу було приділено місцю в ньому української театральної школи. Знаково, що ці знання ми мали змогу отримати саме після екскурсії музеєм на землі, якою колись ходили представники кількох поколінь родин Кропивницьких, Тобілевичів, Тарковських та їхніх друзів, які любили гостювати на «Хуторі «Надія». Тобто, на землі І.Тобілевича (І.Карпенка-Карого) – одного із засновників «Театру корифеїв» – досі живуть і працюють люди, для яких театр – це храм Мельпомени не за словами, а за покликанням.

Режисерський задум театральної програми фесту вразив тим, що почалась вистава на малій сцені, яку створила самотужки молода режисерка та акторка Ольга Михайлюк. «паМ'ятати» – у таку назву вистави закладено ідею, яка має дуже оригінальну реалізацію. Після показу всі охочі йдуть до парку чи ще якогось міс-

ця, де можна висадити кущики м'яти, яку Ольга збирала і збирає на Сході, в місцях, що нині окуповані. А сама вистава – це інтермедіальний проект «18+» – ідея, відео, дія в просторі. Після її перегляду згадалося все, що знаю з теми реабілітації військовослужбовців, адже у виставі йдеться про конкретні історії з життя чоловіків, які є представниками полярно різних регіонів України, що пройшли крізь пекло воєнних дій і хочуть повернутися до мирного життя. Цю виставу варто включити до програми психологічної реабілітації та показувати в центрах, де з військовими працюють фахівці. Вона така яскрава і така насичена метафорами й ліками від душевного болю, що здатна замінити медичні препарати. Адже там, де агресія, панує морок, який здатний побороти своєю красою його величність Соняшник.

Вечірній показ у великій залі театру ім. М.Кропивницького розпочався виставою «TaRuta&OSDbalet, Київ» театру «Дім» 12+. Тобто, виставою, яка рекомендована для перегляду людьми різного віку. Дітям вона також може бути цікавою, бо це надзвичайно мальовниче та насичене музикою й танцем видовище, подібне до казкової феєрії.

У перший день вулицями міста пройшли учасники театралізованого видовища, яке привезли на фестиваль артисти Театру просто

неба, і вони створили в місті театральний настрій.

День другий потішив публіку виставами «Вій. Докудрама» за п'єсою Наталі Ворожбит і «Бійцівський клуб» за мотивами твору Чака Поланіка.

А от музична вечірня програма на території історичної пам'ятки «Фортечні вали» була таки унікальною. Цього вечора тут прозвучав твір композитора Ігоря Щербакова «Великого бажайте...». Фантастика! Як це було і що відчули всі присутні на цій музичній події, можна лише здогадуватися, але особисто моє враження було таким, що ані говорити, ані обговорювати нічо-

активні розваги, вуличні музики та концертна програма за участі Арсена Мірзоєва, Тоні Матвієнко та Анжеліки Рудницької. Місто ожило, і здавалося, що над ним сяє веселка.

Завітали на фестиваль і митці, які є знаковими в сенсі пошуку та експериментів. «Дикий театр» приїхав з виставою режисерки Юлії Мороз «Бути знизу», яка порушує тему гендерної політики своїми доволі гострими, не всім приємними методами, не залишивши байдужим нікого з тих, хто її подивився.

Цей день став знаковим для поціновувачів театру ще й тим, що ті, кому особливо пощастило

шин. Завершили програму суперпопулярні в Кропивницькому «Бумбокс», які поставили знак оклику в настрої кропивничан уже за північ.

Завершальний день фестивалю розпочали з вистави «Момент кохання» за участі народного артиста України Євгена Нищука. Поставлена за твором Володимира Винниченка «Момент», що зачіпає душевні струни, вона, на мою думку, є знаковою у творчості нинішнього міністра культури. Вона його – від А до Я, бо розкриває всі грані акторського таланту. Інсценізація режисера Тараса Жирка прекрасна і дуже актуальна – перегляд відбувається на одному подиху.

Цього ж дня відбулась і чергова гамлетіана. Хто тільки за Шекспіра вже не брався, але ті, хто подивився роботу молодого режисера львівського театру естрадних мініатюр «Люди і ляльки» Олексія Кравчука «Гамлет», оцінили її гідно. Кажуть, що і таке може бути.

Фестиваль завершився на високій ноті: театральна майстерня Ади Роговцевої, яку сама вона називає «Театральною майстернею Катерини Степанкової», завітала з виставою «Соломон у спідниці» за п'єсою Людмили Уліцької. Уявляєте, скільки охочих просто фізично не змогли потрапити до театру? Банальна оцінка, але тут-таки відбувся справжній фурор по-кропивницьки!

У філармонії відбувся чудовий концерт, у якому прозвучали твори Людвіга ван Бетховена, Роберта Шумана та Миколи Лисенка у виконанні Юрія Кота, а на Площі Героїв Майдану і «Юркеш» слухали, і Юлю Лорд чули, і «Без Обмежень» танцювали, аж допоки не завершився концерт виступом Тараса Петриненка і Тетяни Горобець.

Упродовж усієї фестивальної програми відбувався проект «Живописний пленер», який завершився вернісажем «Живописний Кропивницький».

Творіть добро, і вам воздасться! Лише такими словами можна завершити розповідь про подію, яка є знаковою не лише для міста Кропивницького, а й для всієї України.

Леся САМІЙЛЕНКО,
Кропивницький-Київ

Юрій МИТРОФАНЕНКО. Презентація книги

го не хотілося. Хотілося залишити в душі та пам'яті лише чудову музику, кожне слово з почутого та картинку з побаченого. Адже йдеться про озвучення заповіту великого патріарха Йосипа Сліпого – ясновидця, чия величчю та слова визнана всім світом. От, подумалося, замахнулися композитор і всі учасники на таку висоту... А така взяла вони її! Трапляються ж такі дива, коли збираються й гуртуються талановиті люди. Бравісімо!!! І нехай посперечаються зі мною ті, хто не був присутній на цій музичній події.

А день третій розпочався на театральній площі вуличною виставою для дітей (будь-якого віку) – казкою «Принцеса і людоджери» режисерки Алли Федоришин у виконанні акторів львівського театру «Воскресіння». Чудове театральне дійство, на яке зібралася така велика кількість малюків із батьками та бабусями й дідусями, що здавалося, усе місто вийшло на площу, щоб побачити і Принцесу, і того жахливого Людоджера, яким дітей лякають. Але переляканих у цьому чарівному товаристві я так і не побачила. Актори та режисер так щиро і талановито завели всіх учасників, що я й сама не втрималася від участі в дійстві.

Наступний день також став майже дитячим святом. Адже у програмі «3 дітьми і для дітей від 5 до 105 років» на Площі Героїв Майдану та близьких вулицях на всіх охочих чекали інтер-

попасти на вечірню виставу, що відбулася у великій залі театру, такі отримали ту надзвичайну насолоду... Харківський «Театр19» привіз виставу Ігоря Ладенка «Звір'ячі історії». Феєрверк!!! Рекомендую її як еліксир чи бальзам, який допомагає від зневіри і перевтоми.

А в обласній філармонії цього вечора можна було насолодитися чудовою музикою, послушавши твори Антоніо Вівальді та Астора П'яццолі у виконанні соліста Дмитра Ткаченка (Україна – Велика Британія) й Камерного оркестру Національного будинку органної та камерної музики України. Тих, хто не зміг бути там, розважали на площі Героїв Майдану «The Sound Age», «Місто доріг», «Мандри», «Нічлава», «Скай», Ірина Феди-

Клоунотерапія від харків'ян

Хода вулицями

Іліас
ПАПАКОНСТАНТИНУ

МОРЕ СОНЦЯ

МОРЕ СОНЦЯ

Натхнення ти моє,
Сонячне море моє,
Переплетене колосся
Над твоїми очима.
Дороги розчахнутих часів
рухаються
Та розгортають горизонти мої.
Променями дихаєш у вухо моє
І тремтіння, і вибух,
і світоутворення
Плоті та розуму.
Повільно, повільно
підіймають пальці,
Аби сплести із золотого каменю
Тіло твоє.
І запахом пронизуєш думку мою.
Змурував надійний прихисток
Там, де очей її бажання,
У невагомості найвищій твоїй.
Жменька сонячного моря мого
Витинає кохання над тобою.

В НАС

Зроста любов в душі моїй,
Та ревність збурила страждання.
Над ними посміявся я
змістовно з ними попрощався
та шлях обрав
туди, де є самотні...

СОНЦЕСТОЯННЯ

Мене захоплює оцей пейзаж
У погляді твоєму,
Зосереджена дикість зіниць
Очей твоїх.
Сонцестояння багатий говір
Як тремтить на світанку промінь.
Не віддається
Твоя відмерла клітина, що на мені
Живе в тілі моєму, пульсує.
І сльоза твоя ніколи
Не проходить безслідно.
Роками зрешуєш ти дивні землі.
Сповзає смутку крапля з мого тіла
горять так вперто і настирно
напружує ноги мої

Іліас Папаконстантину – відомий сучасний грецький письменник. Народився у мальовничому куточку Греції – м. Десфіна, Фокіда. Автор численних поетичних збірок і прозових творів. Нагороджений багатьма престижними літературними преміями і в Греції, і за її межами. Його творчість, як і його ім'я Іліас – від слова 'Ніос, що означає Сонце – насичена світлом, добром, коханням.

Поезія Іліаса Папаконстантину активно публікується в періодиці, звучить на радіо. Його вірші перекладені англійською, італійською, іспанською, польською, німецькою мовами. Уміщені до багатьох поетичних антологій, до енциклопедії Харіса Патсіса, до енциклопедії літератури та мистецтва Амфітіонії Еллінізму. Чимало віршів поклали на музику композитори Нікос Філакто, Арета Кокіну, Крінью Ніколау та інші.

Добірка перекладів, представлена тут, – з популярної поетичної збірки поезії Іліаса Папаконстантину «З каменю та плоті». Маю надію, що українському читачеві також припадуть до душі ці перлини грецької сучасної поезії.

Оксана ТЕРЕЩЕНКО, перекладач

що мене примагнітили...

Це – ти!

Що не вміщаєшся

У часі нескінченнім...

Тому що ти – кохання!!!

ВІД КАШТАНУ
ТА КОХАННЯ

Хочу, щоб провела ти мене до

каштанів,

В пригорці моїй розтоплю

я голки,

Тінь їх нас не вміщає –

Гігантську плоть зростив солодкий ерос.

Каміння кидали на землю скелі.

Не забруднити б нам

кохання!

Й імен карбування.

Подрятини лишають

на стіні тіла наші.

Простирадла кольорові

тчуть рослини для нас.

Хочу, щоб провела ти

мене до каштанів,

Здерев'янілих подихів їхніх,

Поруч коріння зітхну я,

Та й тіло окроплю,

Щоб запахом кохан-

ня підживити їх.

СОНЯЧНИЙ ПРОМІНЬ

Нехай прийде вже і цей Березень,

Щоб бачити очі твої, що квітнуть,

На колінах твоїх моря незчисленні,

Ти торкаєшся мого запалу!

Як сина одного, казала,

Викрешувала ти словами,

Твій ніт його приводить зараз,
Та запах твій його наситить.
І закриваємо разом ми сонце
Там, де пекло нам сильно очі.
У втраті дня
Кинув зачаття сонячний промінь.

МІЙ КАМІНЬ

Із каменем одним я поєднався,
Одного разу пам'ятаю,
Коли я плюхнувся у моря
невідомість.
Мов риба, у важку й солону воду,
Яка зволожувала терпко мої губи.
Пригадую, я крильця підіймав
Повітряного змія,
Котрим розколював
Блакитний його погляд.
Із каменем одним
Я злився воедино, пам'ятаю,
Прилип до мене, щойно я піднявся,
Щоб розпочати подорож,
Безцінний був, у сірих й
фіолетових відтінках.

З новогрецької переклала
Оксана ТЕРЕЩЕНКО

Оксана Терещенко – перекладач з української грецькою і з грецької українською мовами, літературний критик, психолог – член Асоціації Психологів України. Народилася 1973 року в Україні, на Київщині. Закінчила Київський університет ім. М. П. Драгоманова, музичний факультет (1997) та психологічний факультет (2011). Навчалася в HELLENIC-AMERICAN UNION college, Афіни – «Сертифікат з грецької мови» державного зразка (2008–2009). Публікує оглядові статті про літературу, переклади поезії та прози в періодиці. Зокрема у виданнях «Культура і життя», «Жінка-Українка» (Україна). Мешкає в Україні та з 2001 року в Греції. Зараз готує до видання кілька книг українською та новогрецькою мовами.

Катерина ВОЛОШИНА

ЩОСЬ КОЇТЬСЯ

сичить: обернись
стріляй навскрізь
міць серця
найголовніша міць

десь стигне підшовою
зім'ятий часом сум
кремезних дум
затиснутих в кулаці
не та обійма
крутиться у руці
мов тісто репить
на кислому молоці

десь так і не так
десь ти не ідеши і все
за рогом за відблиском
вулиці у вікні
а тіло спокійне
не б'є його не трясє
і вітер нічого
уже не несе мені

ще кілька тижнів
й настане кіно відлиг
прокинеться сонце

очима жовтими дах
хапатиме все і всія
розцілує сніг
і я побачу себе
у твоїх слідах

ти знаєш, що саме викличе в ньому роздратування, і не ідеши на це. навіть, якщо дуже хочеш. ніби впевнена у собі, ніби рівно дивишся в очі, ніби ночі самотні приносять спокій тобі. а насправді – уся ця гра не варта жодного із скарбів.

ти одягаєш підбори, браслети, фарбуєш вії. твої дії чіткі й послідовні. ззовні все схоже на розмірене радісне буття. й ні до чого гіркота. ти годуєш kota, клацаєш місто, місце, ходиш на свята. а сниться майбутній син у вологій колісці твого живота. змінюєш зачіски, палиш тонкі цигарки. знаєш: він не вартий твоєї руки, хоч себе вмовляєш, що усе навпаки. що дійсно – найкращий друг. а іноді більше, ніж друг. що він

найяскравіша смуга в ряду чорнобілих смуг, що дух його співом там, де співом твій дух.

час плине. літо осінь веде у світ. ти змінюєш аватарки, плей-листи в телефоні, пишеш ранком йому: «привіт». він тобі як завжди відповідає: «привіт». а дитина у сні вже заговорила, росте, вміє тиснути педалі.

й виривається раптом: рухатись далі.

видих важкий, бо острах: а як же він? ти так звикла до нього в своїй голові і у серці. а душа уже хоче вільного місця для див, тобі каже: сміливо іди і ковтни нарешті живої води, і побач себе у люстерці. а йому залиши сліди. йому більше нічого й не треба, гляди.

буде важко спочатку. тобі, не йому. буде дерти терпке: навіщо? чому? але згодом і це зникатиме серед щоденних звершень. бо в житті має статися дещо більше, ніж сні. і коли твое серце сягне весни, всесвіт пошепки наспіває пісню про тебе вперше.

тріпочуть дні. ти ліпиш свій театр,
експериментами завалюючи стіни.
то не щастить, а то – суцільний фарт.
то медом кров, то в кров коліна.

один за одним погляд манівцем
складає мапу різнобарвних звершень.
палає світ і світиться лице.
і ти щодня живеш, неначе вперше.

із міста в місто, з серця у серця
душа розтягується безкордонним шалом.
ти тут і зараз. це і є життя.
його не забагато й не замало,

а рівно стільки, щоби ранок ліг
на скатертину тінню філіжанки.
щоб рідні очі, яблучний пиріг
й мереживо віконної фіранки.

28.05.2018

щось коїться
між тим де немає слів
немає сліз
десь всесвіт ламає галас
ламає злість

10.06.2018

десь є те красне місце де вода
чистіше від сльози тече на тіло
і шкіра світиться і миготить
біда

Вадим КРИЩЕНКО

НЕ ОПУСКАЮЧИ ОЧЕЙ

НАМ ТРЕБА МИР

Війна – це горе: знаєм я і ти.
Вже досить слухать смерті злісні
брязки.
Нам треба мир зі знаком
правоти.
Нам треба мир –
не з присмаком поразки.
Нам треба мир!
Ми прокляли війну.
Хай не вбиває нас снарядів порох!
Та хто кричить –
«За будь-яку ціну»,
Той нам не друг, той
Україні – ворог.
«За будь-яку ціну» –
це гасло всіх пече,
Хто розуміє, що в його основі.
Нам треба мир...
Та не зрубимо честь,
Що розписалась на
українській крові.

ПОБОРНИКИ ВКРАЇНИ

Де ви, поборники Вкраїни,
Де вас знайти, де вас узять,
Хто без лукавства і гордині
Уміє честь свою тримать?
Невже перевелись достойні,
Хто совість у душі несе?
Невже за долари сьогодні
Купити можна всіх і все?
Усе не ті, якісь байстряга, –
Іх родові шукать дарма.
Брехні насіялось багато.
А правда не зійшла... Нема.
Все гроші, гроші, грошенята,
Хоч вкрали торби немалі...
Вони миліш їм мами й тата
І честі рідної землі.
Де той, хто набереться сили
Розвіять кривди холоди?
Дозволь, Вкраїно, попросити:
Шевченка ще раз народи.

КОЛИ ВОСКРЕСНЕ УКРАЇНА

Молись, шануйся в ріднім слові –
І Бог тоді повірить нам.

А крики злісні, гонорові
Не треба пропускати в храм.
Та хоче наш сусід повчати –
Хто ми, і звідки, і чому...
Ми знаємо свої початки
І чуєм пращурів сурму.
Слова, пригладжені до лоску
Із хитрих вуст летять у вись.
Наслухавшись попів московських,
Народе мій, не помились.
І не бери на душу сором,
Бо це не з наших сподівань.
Бач – по Мазепинських соборах
Москва собі збирає дань.
Пізнаймо істину єдину,
Де височінь і глибина:
Тоді воскресне Україна,
Як буде церква в нас одна!

А ДЕНЬ ПРИЙДЕ

Ще мало ти була державою,
Вкраїно-матінко моя.
Не раз неправдою іржавою
Ганьбилося твоє ім'я.
Ти купувалась й продавалася,
Відчула злість лихих
заброд.

Вадим Дмитрович Крищенко – український поет-пісняр. Заслужений діяч мистецтв України (1995), народний артист України (2007), заслужений працівник культури (1985), член Національної Спілки письменників України (1972), лауреат літературно-мистецьких премій імені Івана Нечуя-Левицького, імені Андрія Малишка та імені Дмитра Луценка. Кавалер багатьох державних нагород – орденів Ярослава Мудрого V ступеня, повний кавалер ордена «За заслуги», ордена Трудового Червоного Прапора, найвищої київської відзнаки «Знак Пошани», найвищої відзнаки громадських організацій – Лицар Вітчизни та багатьох інших.

Автор більше 50 поетичних збірок, понад 1000 пісень.

Найвідоміші пісні: «Наливаймо, браття, кришталеві чаші», «Одна-єдина», «Хай щастить вам, люди добрі», «Родина», «Десять Господніх заповідей», «Молитва», «Хай береже усіх Господня сила», «Благослови», «Бути українцем», «Україна», «Україно, пам'ятай героїв», «Білі нарциси», «Берег любові», «Отчий край», «Лебеді кохання».

Чужинським словом,
диким галасом
Тобі закрити хотіли рот.
Хоча намучена ти бідами
Й недобудовано наш дім,
Та день прийдешній ще радітиме
Величчям праведним твоїм.
Озветься правда птахом з вирію,
Із душ прогнавши переляк.
Цим треба жити, в це треба
вірити –
Й обов'язково буде так!

ПРОХАННЯ

Воїнів-синочків,
Що не вийшли з бою,
Господи, живою
Окropи водою.
Божою сльозою
Збризни мертве тіло,
Бо у нашій хаті
Хлопців замаліло.
Хай вернуться звідти,
Звідки мила ждала...
І покотять діти,
Бо їх стало мало.
Тож прийдіть додому,

Станьте до роботи,
Ворогів тутешніх
Треба теж збороти.
Щоб цвісти родинам
І повірити в себе –
Україні дуже
Чоловіків треба!

ТАНГО ДОЩУ

Осінній дощ танцює танго,
Під ритми кожна крапля б'є...
Й мене, здалося так
нежданно,
На танцювання зве своє.
Хоч дощ, але я вийду з дому,
Відкинувши сухе й сумне...
І вишня в листі золотому
До танцю руку простягне.
І покачається зі мною,
Продемонструє вправне «па».
І музикальною водою
Розчиниться журба сліпа.
І все насуплене – розтане,
Усе криве – зійде у гладь...
Залишиться лиш ніжне танго
І дощ, що вміє
танцювати.

ГАРЯЧІ
ВОГНІ ОСЕНІ

Розпалює осінь гарячі вогні,
Та в них не побачиш вуглинок
чи диму,
Але – там поезія складена в риму,
Що хоче влестись в кольорові
пісні.
Злітають листочки, по-
кинувши вись,
З прожилками радості й світлого
суму,
І просять мене не минути задуму
Про те, що було, і ще
буде колись.

СИЛУЕТИ
ЗИМОВИХ ДЕРЕВ

У природи чаклунство старе,
Тільки треба відчутти деталі:
Силуети зимових дерев –
В них мистецька якась
досконалість.
Подивіться, збагніть до пуття
Ці рельєфи закрулень й заточень:
Там гілки, як дороги життя –
Хоч криві, та
ламатись не хочуть.
В листі зовсім дерева не ті, –
Там всі контури зеленню
стерті.
А без листя – в своїй наготі
І правдиві вони, і відверті.
Сірий тон у полон нас бере,
Хоч і він продивляється
наскрізь...
Силуети зимових дерев
Вмалювались
сьогодні в мій настрій.

НАМАГАЮСЯ
ВИПРОСИТЬ
ВІРИ

Одиноко стою,
Бо літа полетіли у вирій.
У душі замість втіхи
Якийсь нерозгаданий щем.
У високих небес
Намагаюся випросити віри,
Що притомлений час
Подарує мені щось іще.

потроху обертаючись на крила

у тому місці зелень рве гілки
й земля вагітніє зерном
засівом

і лижуть землю сонця язики
і чуються дощі за небом сивим

там чорнозему теплі та м'які
долоні набирають весни
й ріка тече і на щодні ріки
навуки в танку своєму ставить
хрестик

сну марево солодке та липке
до ранку душі стягує в туман
знайду те місце й закручу таке
незриме й щире таїнство
письма

в якому час не час і я не я
в якому тільки тіні на воді
й злетить у щасті міць твоя
і буде легко нам
тоді

22.04.2018

трохи більше сказати б
не просто слова в слова
наче двері до хати
де ти є і ще жива

сонце в серце скотилося
солодюца стоїть самота
намалюй трішки більше
ніж забита моя н'ята

ніби дотик до шкiри
трішки глибше й щільніше ніж
до скоринки хрусткої
гостроточений вправний ніж

трішки більше за зустріч
але ж так і бува зазвичай
де боїшся втрачати –
не бійся скоріше втрачай

трішки більше повітря
й ні за кого і ні за що
не зачепиться квітень
простір ширше якщо

забувай тихо-тихо
ти ж умієш плести дива
і нехай трохи більше
а не просто слова в слова

22.03.2018

Рубрику «Мить поезії»
веде Василь КЛІЧАК.
E-mail: vc-prosvita@ukr.net

ЗАЯВА МІНІСТЕРСТВА
КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ЩОДО РІШЕННЯ СИНОДУ
УПЦ МП ВІД 25 ВЕРЕСНЯ

Міністерство культури України, як спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади, відповідальний за реалізацію державної політики у сфері релігійних відносин, зі здивуванням і категоричним несприйняттям ставиться до окремих ухвал, що були прийняті під час засідання Священного Синоду Української Православної Церкви (у єдності з Московським Патріархатом), яке відбулося 25 вересня 2018 року.

У першу чергу, таку реакцію викликають рішення, з якими можна познайомитися в Журналі № 17 і які стосуються призначення Вселенським Константинопольським Патріархатом своїх представників-екзархів до України, які мають сприяти діалогу між різними православними юрисдикціями, що прагнуть об'єднання в Єдиній Помісній

Православної Церкви. Константинопольська Церква є Церквою-Матір'ю для всіх християн України, бо саме звідти 1030 років тому прийшла Христова віра.

У цьому контексті категоричні, нетолерантні та такі, які суперечать українським традиціям шанобливого діалогу між Церквами заяви Синоду УПЦ (у єдності з МП), виглядають спробою штучного розпалення конфлікту – замість мирного спілкування, і потуранням відчайдушним спробам російського агресора перешкодити вільному будівництву Єдиної Помісної Православної Церкви в Україні.

Ані українське законодавство, ані традиції міжцерковних взаємин в Україні не передбачають права органів однієї Церкви диктувати свою волю іншій Церкві чи її представникам.

Міністерство культури України звертає увагу членів Синоду Української Православної Церкви, що перебуває в єдності з Московським Патріархатом, на неприпустимість спроб пе-

решкоджання діяльності представників інших Церков, і зокрема Екзархів Вселенського Патріархату, у рамках правового поля України, а також наполегливо застерігає від використання мови ненависті, ворожнечі, та відтворення в Україні позицій, сповідуваних російським агресором.

В Україні завжди діятиме європейський принцип міжрелігійних відносин, заснований на засадах релігійного плюралізму. Ніхто і ні за яких обставин не має права у відкритому суспільстві диктувати свою волю іншим структурам чи релігійним організаціям, тим більше агресивно ставитися до діяльності представників Вселенського Константинопольського Патріархату – Церкви, з рук і благословення першопієрархів якої постала і Київська Митрополія, і її пізніше відгалуження, нині відоме як Російська Православна Церква.

Прес-служба Міністерства
культури України

«Біла ворона» знову розпростерла крила. Цього разу на сцені Вінницького державного академічного музично-драматичного театру імені М. К. Садовського. Свою версію легендарної рок-опери Геннадія Татарченка і Юрія Рибчинського представив режисер Тарас Мазур.

Братися за постановку «Білої ворони» означає наражати себе на великий ризик. Аншлаги на рок-опері в 90-х роках минулого століття ще не стерлися з пам'яті. Та й українське театральне братство також не оминило своєю увагою історію французької пастушки, відроджуючи її на сценах у різних регіонах країни. Проте, знаючи глибину таланту режисера вінницького театру, можна було очікувати неординарної інтерпретації. Звичайно, після байкерів-бургундців на сцені важко чимось вразити глядача, проте Тарас Мазур зумів.

женням від їхньої гри, вдома, біля телевізора починаєш вибудовувати паралелі із сьогоденням. От тільки Жанни д'Арк у нашому сьогоденні не видно...

«Оля заради роботи в асфальт пірнати буде», – сказав про Ольгу Бугу режисер. Гра артистки змушувала зал сміятися на початку рок-опери, відчувати емоційне піднесення, коли співала: «...хто нас виводить із п'яни, хто робить нас усіх людьми?!» – і глядачі ніби видихали: «Свобода!». І багато хто витирив сльози, коли Ольга виконувала арію «Зречення». А перед «стратою» кат Жульєн розривав на ній сорочку. І на цей хід режисера Ольга пішла заради більшої емоційності епізоду. «Я хотів цим показати людську підлість в образі такого чоловіка, як Жульєн. Він не став поряд із героїнею, а чекав моменту помсти і задовольняє свою хіть тортурами над беззахисною героїнею», – пояснює епізод Тарас Мазур.

50 ВІДТІНКІВ «БІЛОЇ...»

Режисер Т.МАЗУР та виконавиця головної ролі О.БУГА

Окрема подяка за костюми. Режисер не поплив за течією і не став одягати акторів у середньовічні лати чи новомодні «прикиди». Актори були схожі на персонажів постапокаліптичних фільмів. Ми не знаємо, скільки ще відведено людству життя на маленькій планеті Земля, але, доки воно триватиме, доти будуть актуальними питання вибору: життя на колінах чи горда смерть, ейфорія успіху чи гіркота розчарування. О, яка мерзенно-приваблива у вінничаних тітонька Столітня війна у виконанні Олени Пархоменко! Вона, як сусідка, до якої всі звикли, як звикають до війни. От живе така поруч, ніби несусвітня дурепа, і приторговує якоюсь отрутою, що зводить людей зі світу. Рахує потім монетки-зіроньки, життя людське.

Такі самі абсурдно-примітивні Карл (Анатолій Вольський), Блазень (Богдан Костюк), Кашон (Валерій Прус), Архієпископ (Олексій Головач). Перебуваючи під вра-

На добре слово заслуговують декорації. Вони мінімалістичні й кількарівневі. Деяким предметам знайдено несподіване застосування. Але все складається в цілісну картину і не дисонує з тим, що відбувається на сцені.

Вінничани захоплено сприйняли «Білу ворону». Здається, що театрові потрібен був епатажний і ліричний режисер Тарас Мазур, який надав нового імпульсу відомим п'єсам. А коли актори вийшли на поклон, він утнув ще одну непересічну штуку – просто на сцені запропонував Ользі Бузі взяти з ним шлюб.

Судячи з реакції акторів, ця імпровізація не була відрепетируваною постановкою. Ось і ще одна сім'я утворилася завдяки «Білій вороні». Побажаємо щастя закоханим, а глядачам більше яскравих вистав.

Костянтин КЛИМЧУК
Фото автора

ПРЕЗЕНТАЦІЯ КНИГИ

Днями у Києві в Національній Спілці письменників України відбулася презентація книжки українського поета, письменника, пісняра, члена Національної Спілки письменників України, політика і громадського діяча Бориса Пономаренка, яка має назву «Уклонися порогові отчому».

Тетяна МИХАЙЛЕНКО

Борис Пономаренко народився у селі Хацьки на Черкащині, яку безмежно любить і трепетно оспівує у своїх творах. Він завжди пам'ятає, хто він з діда-прадіда, де його коріння, постійно думками й серцем повертається до рідної батьківської хати. Мабуть, тому й чергова його книжка має назву «Уклонися порогові отчому». Поезії, оповідання й пісні, розміщені до цієї збірки, пронизані справжнім патріотизмом, ніжним ліризмом, відданою і щирою любов'ю до свого краю, рідної мови, своєї родини.

Навколо Бориса Пономаренка завжди гуртуються такі самі, як він, щирі й гарні люди. Саме вони – родина, друзі, однодумці й шанувальники вщерть заповнили актову залу Національної Спілки письменників України, радіючи разом з автором народження його п'ятої за числом книжки. Можливо, тому цей вечір-презентація був таким теплим, родинним, затишним і щемним. Його ведучими були письменниця, секретар Спілки письменників України Тетяна Пишнюк та поет, член Спілки письменників України, заслужений діяч мистецтв України Ві-

Б. Пономаренко і В. Женченко

ктор Женченко, який написав передмову. Він задав тон усьому заходу, розповів про автора, прочитав кілька його віршів та запросив до зали солістів усесвітньовідомого Національного заслуженого академічного народного хору України ім. Григорія Верьовки, які заспівали українські народні пісні та пісні на слова Бориса Пономаренка й музику заслуженої артистки України Ірини Мельниченко.

Далі перед присутніми виступив перший заступник голови Спілки письменників України Віктор Мельник, який привітав появу чергової збірки і побажав авторові плідного творчого дозволіття. Вірші з нової збірки прочитав Герой України, народний артист України Анатолій Паламаренко. Добре слово про автора і його доробок сказав поет, перекладач, член Спілки письменників України, заслужений працівник культури України Петро Засенко, який відзначив високий художній рівень поезій і прози Бориса Пономаренка. Літературознавець, доктор філологічних наук, професор, член

Спілки письменників Михайло Наєнко, говорячи про поетичний дар автора, наголосив, що він уміє простими словами сказати про складне, глибинне, філософське. Радо вітав появу нової книжки свого побратима відомий поет і прозаїк, член Спілки письменників України, земляк Тараса Шевченка Анатолій Самойленко.

Багато добрих слів лунало того вечора, всі вітали появу нової книги і бажали авторові наснаги й нових віршів, прозових творів, пісень. Борис Пономаренко подякував усім, хто долучився до роботи над виданням: Ігорю та Марині Женченкам, які готували збірку до друку, заслуженому художникові України Миколі Шелесту та й усім тим, хто допомагав і надихав.

До пізнього вечора лунали вірші й пісні. Усіх присутніх зачарувало виконання пісень дуетом у складі Бориса Пономаренка та Віктора Женченка, їм довго аплодували, вимагали співати ще і ще... І цей спів підхопили солісти хору ім. Г. Верьовки, які насамкінець виконали пісні на слова Бориса Пономаренка і музику Ірини Мельниченко: «Дві матері» та «Неси ж мене, коню» – остання стала переможницею Всеукраїнського конкурсу військово-патріотичної пісні. Однак, усе має своє завершення, тож і презентація книги добігла кінця, але, незважаючи на пізню годину, присутні не поспішали розходитися. Майже кожен хотів підійти до автора, потиснути йому руку, поспілкуватися, сфотографуватися на пам'ять, отримати книгу з автографом і сказати: «До нових зустрічей!» Тож і ми чекатимемо появи нових віршів, прозових творів і пісень Бориса Пономаренка, які, я певна, не забаряться.

КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ

Заснована в січні 1913 Гнатом Хоткевичем
№ 40 (4819), 5 жовтня 2018 р.

Свідоцтво про реєстрацію КВ № 1026 від 26.10.1994 р.

Засновники: Міністерство культури України, редакція газети

Головний редактор: Євген БУКЕТ

Адреса редакції: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
Тел.: +38 (044) 498-23-62, cultandlife@gmail.com

Видавець: Національне газетно-журнальне видавництво

Генеральний директор: Андрій ШЕКУН

Адреса видавництва: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
Тел.: +38 (044) 498-23-65

Дизайн та верстка: Сергій ЗАДВОРНИЙ

Поліграфічний комбінат: ТОВ «Типографія "Від "А" до "Я"»
м. Київ, вул. Колекторна, 38/40. Тел.: (044) 563-18-04, 562-28-51

Розповсюдження і реклама:

Тел.: +38 (044) 498-23-64; +38 (097) 111-17-56

Публікуючи проблемні матеріали, редакція, окрім спеціально обумовлених випадків, подає лише авторський погляд. Вміст газети поширюється на умовах ліцензії

© С В У, якщо інше не вказано стосовно конкретного матеріалу.

Передплатна ціна на 2019 р.:

6 місяців – 210,42 грн; 12 місяців – 420,84 грн.

Передплатний індекс: 60969

ISSN 2519-4429

Наклад 5 000

Ціна договірна

© С В У «Культура і життя», 2018

